Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...й 1921 оной ...-һээ гарана, | № 29 (18352). | 1990 оной февралиин 4, воскресени | Сэн 3 мүн.

1990 МАРТЫН 4 — Советүүдэй һунгалта

Малай үбэлжэлгэ—шанга шалгалта

ГОЛ ХАРГЫМНАЙ ОЛДОО

...ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ

...ы өөһэдынгөө олоһон мүнгэн ...ынгөө хангадаг ёһо гуримаар ...лээ хүдэлжэ байна. Эконо... гурим ажалша коллективэй ...ние найдамтайгаар, эдэбхи ...хольһн хараатайгаар хүдэлмэ...жэ ябуулхые уялгална.

...үдэлдэг фермын коллективэй ...н тушаа хөөрэһүү. Доодо-Го...ин фермэ хэдэн жэлэй саада ... ородог коллективүүдэй тоодо ... Энэ нютагта ажаһуудаг хүн ...ёбо орхин зөөжэ ошодог бо... Хэр үгһаа хойшо эндэ үри ...лгэжэ һууһан буряад, татаар, ...с үндэһэ яһатанай түлөөлэг... ...олнай орхигдохонь гээшэ гү, ...э олон удаа абтаһан байха.

...үдай эхиндэ манай совхозой ...үдэлжэ ябаһан П. О. Ники...оёрдохи отделениин түб бо... Гол һууринние һэргээн хүг... ...и хүн зоной байра байдалы...лхын тула социально-соёлой ...э үргэдхэжэ, саг соонь һайн ...ашаглалгада оруулха, һаалиин ...дэй үүлтэр һайжаруулха, ...иин эмхидхэлые гурим...тэ анхаралаа бодотоор ...ахалаа һэн. Нэн түрүүн ...ори гэһэн авто-харгыһаа ураг...этрэй зайда ой соогуур шу...зэр самсаал сабшаһдан, шэнэ ...һан байха юм. Тиигэжэ манай ...уурин хүрэтэр тусхай марш...үс ябадаг болоо. Тэрээнһээ ...ржа муудашаһан соёлой бай...о мүнөө сагай эрилтэдэ таа...аторнуудай байшан бодхоог... соонь библиотекэ, кинозал ...й эхин һургуулиин байшан-шье һэльбэн шэнэлэгдээ. Хажуудань зэргэлээд хүүгэдэй ясли-садай гэр бодхоогдоо. Тэдэмнай халуун уһаар дулаасуулагдадаг юм. Мүн тиихэдэ байрын гэрнүүдшье олоор бодхоогдожо захалаа. Иигэжэ түрэл болоһон Доодо-Голойнгоо — үхибүүдэйнгээ тоонто нютагай хүгжэн һалбаржа байһандань тон баяртай ябагшабди.

Манай фермын малай байранууд яһала һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Эндэ хүдэлжэ ябаһан һаалишад, тугалшад, үхэршэд һүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо арендэ подрядай гурим нэбтэрүүлжэ эхилһэнэй ашаар даажа байһан ажал хүдэлмэридөө эзэн ёһоор хандадаг болоо. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, үйлэдбэримнай дүнгүүд хараа байса дээшэлээ, шанарынь һайжараа.

Фермэ дээрэ малай үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри ябуулхадаа, нэн түрүүн эхин тоо бүридхэлдэ онсо анхаралаа хандуулнабди.

Нёдондо манай фермын һаалишад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2714 килограмм һү һаагаа һэн. Энэмнай абаһан социалис уялгаһаамнай 300 гаран килограммаар дээшэ болоно. Тиихэдэ манай ажахын үнинэй һаалишан З. Р. Ибатуллина бидэ хоёр гурбан мянганай хилые амжалтатай дабажа гараа һэмди. Би үнеэн бүриһөө 3067 килограмм һү һаагаа бэлэйб. Харин нүхэрни 3002 килограммда хүргөө юм. Бэрхэ һаалишад Е. Б. Цыбенова, Н. Д. Хасанова гэгшэднай туд тудтаа үнеэн бүриһөө 2904, 2863 килограмм һү абажа, баһал социалис уялгануудаа амжалтатай бэелүүлһэн байна.

1989 оной ажалай дүнгүүдээр манай фермын коллектив район дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлжэ, районойнгоо «Шэнэ Үдэ» газетын Хүндэлэлэй самбарта оруулагдаа. Түрүү һаалишадай нэрэ хүндэдэ амаршалгын бэшэгүүд гэр бүлэнэртэнь эльгээгдэһэн байна.

Үнгэрһэн жэлэй туршада манай коллектив яһала магтаалтайгаар ажаллаа. Бидэ районойнгоо һү һаалиин фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ олон удаа шалгаржа гараабди. Нэгэдэхи һууринуудые эзэлээбди, мүнгэн шангуудта хүртөөбди. Нэрэ хүндымнай түлөө Ажалай Алдар солын Улаан тугууд үргэгдөө.

Доодо-голойхид үнгэрһэн жэлэй дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2760 гаран килограмм һү һаагаад байна.

Өөрынгөө ажалай дүн дээрэ тогтоходо, нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 3623 килограмм һү һаагаад байнаб. Хэлэһэн үгэдөө октябрь һарын эхиндэ хүрөө һэмби. Түл абаха даабари дүүргэгдэнхэй.

Намтай суггаа хүдэлдэг Нургида Давлаевна Хасанова, Гунсыма Очировна Жамсуева, Елена Балдановна Цыбенова гэгшэд амжалта ехэтэйгээр хүдэлжэ ябана. Эдэнэр үнеэн бүриһөө 3083—3326 килограмм һү һаагаад байна.

Манай фермын коллективэй гэшүүд урдаа табигдаһан зорилгонуудаа жэншэдгүй һайнаар дүүргэхын түлөө хамаг хүсэ шадалаа зорюулна. Бидэнэй хүдэлмэриин амжалтада нютагтамнай, мүн фермэ дээрэ хэгдэжэ байһан социальна хүгжэлтын талаар һайн хэрэгүүд ехэ нүлөө үзүүлнэ. Агууехэ Октябриин 72-дохи жэлэй ойн баярай урда тээ фермэдэхи Малшадай гэр ашаглалгада тушаагдаа. Тэрээн соомнай улаан булан, үдэшэ, үглөө сайлаха тусхай таһалга бии. Эдэ бүгэдэ ажахымнай хүтэлбэрилэгшэдэй юрын хүдэлмэришэдэй байра байдалые, ажал хүдэлмэрние хүнгэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулдаг байһыень үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

Мүнөө бидэ хамаг арга боломжонуудаа ашагтайгаар хэрэглэн, үбэлэй һарануудай хугасаа соо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600—1700 килограммһаа бага бэшэ һү һаахын түлөө тэмсэжэ ябанабди. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула эдэбхи үүсхэл гарганабди. Манайда һайнаар хүдэлхэ арга боломжонууд яһала бии. Тэжээлэй цех урда жэлнүүдэйхиһээ ханамжатайгаар хүдэлгэгдэнэ. Буйлуулһан зүйлнүүдынь онсо һайн шанартай.

Бидэ үбэлэй һаранудай туршада үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлжэ, үгтэһэн даабаринуудые, абаһан социалис уялгануудаа хүсэн түгэсөөр бэелүүлхын түлөө бии байгаа арга боломжонуудые элсүүлэн ажаллаха аргатай байһанаа мэдүүлхын хажуугаар гол харгыгаа шэлэжэ олообди гэхэ байнаб.

М. ГАРИСТ,
Хоринин районой Дээдэ-Тайлсын совхозой Доодо-Голой һү һаалиин фермын һаалишан.

«...Н АРГАТАЙ, ГҮЗЭЭН БУЛАНТАЙ» ГЭДЭГТЭЛ...

...тайга газар... нютагуудта ...эрүүн хүйтэн, ... болодог гээ... ...шаднай яһа... ...хэдэ, алдуугүй. ...а үбэлэй эхин... ...ной декабрь ...тэ дулаараад, ...хоёр холисол... ...э баһа дахин ... дайда мүль... ...гдашоо бэлэй. ... дайдада адуу ... оложо хоол ...гы шахуу бо... ...рхэшээлтэй үе... ... малшад «үдэ... ...ниин зүүдэня» ...тэ бодоходоо, ...малаа хгаха ... садхаахаб гэ... ...харюу бэдэр... ... үдэрые эхил... ...н-Аха» колхо... ...тделени боло... ... Бүрэн-Гол гэ... ...ки малшадай ...ооб. Одоо эндэ жэл бүхэндэ ехэ саһан ородог даа. Хабар эртүүр эндэ дулаарха, намар орой болотор дулаан байха ёһотой һэн гэхэдэш, дэн тиимэ юумэн болоодхихогүй.

Алаг-Шулуунай малшадтай хөөрэлдэбэб. Залуу айлайхи, ажалша бэрхэ зон Содном ба Людмила Самбяловтан урдань Аха гол руу бүри доошоо, Үлэнтэй гэжэ газарта мал адуулжа һуудаг байһанаа, мүнөө жэлдэ энэ Алаг-Шулуунда зөөжэ ерэнхэй. Нютагай үүлтэрэй жэжэ буруу, хашарагуудые харууһална.

— Үбэлжэлгэшье иигээд лэ ябадаг гээшэ ааб даа. Ажалтайхан, һанаа зобохо юумэншье олон,— гээд, Содном Кимович хэлэнэ.

Юрэнхы дээрээ Содном Люда хоёр даажа абаһан буруунуудаа нэгэшье гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулхын тула ехэтэ оролдоно. Тэдэнээ 3—4 бүлэг болгожо хубаагаад эдеэлүүлдэг юм. Мүн үшөө бүришье хүшэ тамираар оборшог арбаад буруудаа дулаан байрада эдеэлүүлнэ.

Энэл Алаг-Шулуунда 2 һаалишан ажалладаг. Тэдэ хэд бэ гэхэдэ, Маргарита Цыбденова, Долгор Патархеева гэгшэд болоно. Долгорынь һүүлэй хэдэн жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 1000 холо гаран килограмм һү һаадаг, районой мянгатанай клубай гэшүүн юм. Үнгэрһэн жэлдэшье Долгор Жамсаевна баһал мянгатанай тоодо бата һууриял эзэлээ бэлэй. Харин Маргарита Намсараевна залуушье һаа, баһал дүй дүршэлтэй малшан болоно ябанхай.

— Дэб дээрэ мянгатан үшөөл болоодүйб. Теэд тэрээндэ эрмэлзэдэг хүм даа,— гэжэ Маргарита хэлэнэ.

Эндэхи һаалишадай малайнь байра байдал тиимэшье һайн бэшэ, ажалынь хүшэр хүндэшэг. Юуб гэхэдэ, бүхы хүдэлмэрээ булта бар хүсөөр хэнэ бшуу. Жэшээнь, үнеэдэй байрада үнтэрэгшэ намартаа зелёнко зөөгдэһэн байгаа. Тракторай тэргэдэ тээжэ асараад, хорёо соонь обоолһон юм. Тэрэнь нойтон байгаад, саашадаа хүйтэрхэдэ хүрэжэ, мүльһэн саһанда баригдажа хүрэшоо. Гараараа һабардажа абахаһаа ондоо аргагүй болоо. Хайшан гэхэб, үнеэдээ эдеэлүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ нютаг тухай хоёр үгэ хэлэлтэй. Урдань эндэ олон айлнууд һуудаг, яһала хүхюутэйхэн багахан һуурин байһан. Теэд хожомынь энэ һуурин хаягдажа, айлнуудынь ондоо тээшээ нүүжэ, хооһон үлэһэн гэрнүүдынь лүнхылдэн үлэшоо. Соёлойнь гуламтанууд — клуб, библиотекэ гэхэ мэтэ хүдэлхэеэ болиһон ааб даа.

Үнгэрһэн намар эндэхи, дүтэ шадарай айлнуудынь сугларжа, колхозой правлени, партийна организацида энэ һууриние һэргээн хүгжөөхэ тухай эрилтэ табяа һэн. Үгы һаа, Алаг-Шулууние «Улаан-Аха» колхозһоо һалгаажа, аминдань (урданайхидал адли) «Улаан-Шулуута» гэжэ колхоз болгоходо яахаб гэлсээ. Нэн түрүүн эндэ эхин һургуули, соёлой гуламтануудые, пекарни һэргээхэ эрилтэнүүдые табихадань колхозой правлени, партбюро тэдэ асуудалнуудынь шиидхэгдэхэ гэжэ найдуулһан байгаа. Мүнөө үбэлэй үедэ эдэ бүгэдэ хэгдэхэгүй юм бээ, саашадаа шиидхэгдэхыень шулуутаархин хүлеэһэн зондаа.

Бүрэн-Гол, Жаргаланта болон бусад нютагуудаар үбэлжэжэ байһан малшад, үнинэй коммунист Жамба Дамбиевич Самбялов, мүн Артур Гармаевич Пронтеев, Цырен-Доржо Намсараевич Цыбденов гэгшэд адууһа малаа баһал һайнаар ондо оруулхын тула оролдон ажалланад.

Эндэхи малай үбэлжөөнүүдэй дэргэдэхи бэлшээринүүдэй мүльһэ, саһаар хушагдаашье һаань, «хүн аргатай, гүзээн булантай» гэдэгтэл малшад байгаалитай үдэр бүхэндэ тэмсэжэ, өөһэдынхиеэ абаад лэ байдаг зон юм. Мүнөө жэлэй үбэлжэлгыешье тэдэнэр бараг һайн дабажа шадаха бээ гэжэ этигэгдэнэ.

В. ГАЛСАНОВ.
Ахын район.

ШАДАБАРИИН АШААР

Тугалнуудые һайнаар Б. О. Соднюмовагай түлжүүлдэг байһанда олохон хүнүүд атаархадагшье байжа болохо. Түрэһөөр арба хоноһон тугалнуудые даажа абаад, нэгыеньшье гарзалуулангүй түлжүүлдэг заншалтай. Нёдондо бүхыдэнь 227 тугал харууһалаад, шэгнүүрыень сүүдхын 509 граммаар нэмээжэ шадаһан байна. Тэрэ Дондок Эрдынеевич үбгэнтэйгөө суг хүдэлдэг юм.

— Бүхы юумэн хүнһөө дулдыдадаг,—гэжэ совхозой ахамад зоотехник Н. Ц. Барьбеев хэлэнэ.—Бальжит Очировна тугалнуудые тон һайнаар харууһалдаг. Хэрэгтэй болоо һаань, ветеринарһаашье дутуугүйгөөр эмшэлжэ шадаха.

Хамаг хүдэлмэриеэ үбгэнтэеэ хамта бар хүсөөрөө дүүргэхэ ушартай болодог. Өөһэдөө тэжээл буйлуулна. Тиигээдшье олохон тугалнуудые амяарлан эдеэлүүлхэ хэрэгтэй ха юм. Оролдосотойгоор хүдэлхэдэнь ажалыньшье урагшатай.

Д-Ц. ДОРЖИЕВА.
Яруунын район.

ПРОГРАММАНУУДЫНЬ ҺАЙШААГДАБА

Һунгуулиин Центральна национальна - территориальна 92-дохи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадууд — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаев, КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой секретарь С. П. Будажапов, Буряадай эрдэмэй түбэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд — географическа эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор С. Б. Помишин гэгшэд һаяхан Тарбагатайн районой соёлой байшан соо һунгагшадтайгаа уулзаба.

Тус уулзалгые КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Б. И. Трофимов нээгээ. РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудай этигэмжэтэ нюурнуудта нэн түрүүн үгэ үгтэбэ.

Арадай депутадта кандидадууд бултадаа эрдэмтэд болоно гэхэдэ, алдуу болохогүй. Жэшээлхэдэ, нүхэр С. Н. Булдаев — экономикын эрдэмэй кандидадай, С. П. Будажапов — түүхын эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэтэй юм.

Наһаараа эгээл залуу депутадта кандидат С. П. Будажаповта эгээл түрүүшээр үгэ үгтөө. Тэрэ социальна адли тэгшэ байдалай, партиин нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябахын түлөө тэмсэхэб, андалдаа аралжаа, хонжоо наймаа хэхэ, үндэһэ яһатанай илгаанай үндэһөөр хёмороо гаргаха ябадалтай шанга тэмсэл ябуулхаб, залуушуулай, эхэнүүд ба үхибүүдэй социальна хамгаалалтатай байхын түлөө оролдохоб гэжэ хэлээ.

Тэрэнэй һүүлээр арадай депутадта кандидат С. Н. Булдаев үгэ хэлэхэдээ, Соведүүдтэ бүрин дүүрэн эрхыень олгохын, автономито республикынгаа бэеэ даанхай байдалай. түлөө, дэлгүүр дээрэ эд бараа элбэгжүүлхын, Эдеэ хоолой программые урагшатайгаар бэелүүлхын, хүн зоной ажаһуудалые ба ажабайдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэхэб гэжэ һунгагшадые найдуулаа. Гадна республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые байгша ондо нэмээхэ (бүхы орон дотор ерэхэ жэлдэ соёлшодой салин хүлһэн нэмээгдэхэ ёһотой) тухай, районой больницын комплекс барилгые нэгэ 5 жэл урид эхилхэ тухай хэлэбэ.

Арадай депутадта кандидадууд — эрдэмэй докторнууд С. Б. Помишинда, А. К. Тулохоновто һунгагшад элдэб янзын олон асуудалнуудые табиба. Жэшээлхэдэ, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор С. Б. Помишин шэнэ үүлтэрэй малнуудые олошоруулха, орооһото ургамалнуудые ургуулхадаа шэниисэ бэшэ, харин обёос болон хара орооһото таряа ехээр тариха тухай хэлээ. Революциин болохо үеэр нэгэ хүндэ абажа тоолобол, 75 килограмм орооһо хуряадаг' һаа, мүнөө 55 килограмм орооһо абанабди гэжэ үгэ хэлэгшэ тодорхойлбо. Хүдөө нютагуудта социалис зөөриин бүхы янза түхэл хэрэглэгдэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Помишин тоолоно. Таряашадта газарынь болзоргүйгөөр үгтэхэ ёһотой.

Эрдэмэй доктор А. К. Тулохонов үгэ хэлэхэдээ, манай республика бүхы талааараа ехээр гээгдэлдэ ороһон байна гэжэ тэмдэглэбэ. Байрын гэрнүүд, телефоншье хүртэнэгүй. Өөрын университет үгыбди, медицинскэ эрдэмэй һуралсалай эмхи зургаан үгыбди гэжэ үгэ хэлэгшэ зааһан байна. Түбэд медицинын эм дом гаргадаг болохо талаар хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Арадай депутадта кандидадуудай программанууд бултанда алининь алин гэшэгүйгөөр һайшаагдаба.

Һунгагшад, тэрэ тоодо Тарбагатайн МПМК-гай механик К. И. Павлов, дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник А. М. Трифонов, «Бурводстройн» ПМК-гай начальник И. С. Смирнов болон бусад олон тоото захяа заабаринуудые РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудта үгөө.

Уулзалга ушар ёһо мэдэлгын оршон байдалда, һунгагшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрбэ.

Д. АБИДУЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

КАНДИДАТУРАЯА БОЛЮУЛНА

Буряадай АССР-эй арадай депутадуудта кандидадуудаар хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенциин, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон партийна, совет хүдэлмэрилэгшэдэй 460 түлөөлэгшэд дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Тиихэлээрээ нэгэ депутадай мандадта 3 хүнэй кандидатура нэрлэгдэһэн болоно. Һунгуулиин зарим округуудта 6-һаа 9 хүрэтэр хүн дэбжүүлэгдээ. Эдэнэр бултаараа һунгуулиин урда тээхи тэмсэлдэ оролсохоор бэлэн, гү?

Эдэ үдэрнүүдтэ Буряадай АССР-эй арадай депутадуудай һунгалта үнгэргэхэ окружной һунгуулиин комиссинуудта депутадта зарим кандидадуудһаа мэдүүлгэнүүд орожо байна. «Буряадай АССР-эй Арадай депутадуудай һунгалта тухай» Хуулиин 34-дэхи статьятай зохилдуулан, өөрынгөө кандидатурые болюулха тухай тэрэ мэдүүлгэнүүд соонь хэлэгдэнэ.

Жэшээлхэдэ, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов Ленинскэ шан олгохо Комитедэй гэшүүнээр һунгагдаһан дээрэһээ өөрынгөө кандидатурые болюулха гэжэ шиидэбэ.

Тэрэшэлэн Онохойн модоной комбинадай цехэй начальник В. И. Моисеев бүридэлдэ абтаһанай һүүлээр кандидатураяа болюулба. «Арадай депутадай орёо эрхэ түлөөлэлгые дүүргэжэ шадахагүй хэбэртэй байнаб»,— гэжэ тэрэ мэдүүлгэ соогоо бэшээ.

Тиихэдэ Гусиноозерскын ГРЭС-эй парткомой секретарь Э. Ц. Раднаев, «Гигант» колхозой правлениин түрүүлэгшэ А. Т. Стопичев, «Байгал» учхозой ахамад зоотехник Г. А. Жаркой өөһэдынгөө кандидатурануудые болюулха гэжэ шиидэһэн байна.

Республикын засагай дээдын зургаанда депутадуудай мандадай түлөө тэмсэгшэдэй тоо иигэжэ үсөөрбэ.

В. БАДМАЕВ.

ТАСС ЭНЭ ҺОНИН

...ТЕРНУУДТАЙ УУЛЗАБА

...ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-... Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев ...энэй гол бассейнүүдэй ехэ бүлэг шах...евралиин 2-то уулзаба. Үнэн сэхэ хөө...дэ хубилган шэнэдхэлгын, общество ...н ажабайдалай үндэһэн шухала асуу...һэн хэлсэгдэһэн байгаа.

...н «Якутуголь» нэгэдэлэй Нерюнгриин ...аржуулгын фабрикын профкомой тү... А. Дубинин, энэл нэгэдэлэй «Канга...хайн экскаваторай машинист Н. М. ...очегарка» шахтын мастер-тэһэлэгшэ, ... нэгэдэлэй коллективэй соведэй тү... Г. Фисенко, үйлэдбэриин «Свердлован...дэлэй ашагта малтамал шанаржуул...лгын управлениин участогай механик ... үгэ хэлэхэдээ, һанал бодолоо хубаал...кэлхы ажаглалтануудые хэһэн, дурад...руулһан байха юм.

...нь М. С. Горбачев үгэ хэлэжэ, олон ...лнуудта харюусаба.

...ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-...үүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыж...эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ...гай секретарь Н. Н. Слюньков, КПСС-...екретарь И. Т. Фролов уулзалгада ха...

...тухай дэлгэрэнгы мэдээсэл «Правда» ...илогдохо.

(ТАСС).

ХАМТЫН ЗАСЕДАНИ

Хэрбээ ороной политическэ, экономическа ба социальна ажабайдалда боложо байһан хубилалтануудые толи гэрэлдэл харуулжа шадаагүй һаа, хуули обществын урагшаа дабшалгада бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулха байна гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй хэдэн комитедүүдэй, тэрэнэй палатануудай комиссинуудай февралиин 2-то болоһон хамтын заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. ССР Союзда ородог бүхы национально-территориальна эмхидэлнүүдэй экономическа ба социальна харилсаа холбоое наринаар тодорхойлхо ёһотой хуулиин проект зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа.

Элитэ ехэ экономистнууд, союзна ба автономито республикануудай, автономито округуудай Министрнүүдэй Соведүүдэй Госплануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд энээндэ уригдаба. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Р. Н. Нишанов заседание нээхэдээ, союзна болон автономито республикануудай экономико ба социальна һалбарине хүтэлбэрилгын юрэнхы үүсхэлнүүд тухай хуулиин проектдэ залан сэхэ ажаглалтануудые хэхыень заседанида хабаадагшадта дурадхаба. Комитедүүд болон комиссинуудта энэ проект наринаар зүбшэн хэлсэгдэжэ, найруулан тодорхойлогдохо зэргэтэй.

Энэ хуулиин нэрэ тухай хөөрэлдөөн болобо. «Экономикые хүтэлбэрилхэ» гэһэн үгүүлэл үни холоһоо хойшо, албан зургаанай зонхилон захиралгын үе сагһаа хойшо сахигдажа, ябанхай. Тэрэние һэлгэхээр болоо. Экономико болон социальна һалбарине хүтэлбэрилгын юрэнхы дүримүүд тухай Хуули бэшэ, харин экономическа ба социальна һалбарида тэдэнэй хоорондохи харилсаае таарамжатай зохидоор тааралдуулан табилгын гол ёһонууд тухай Хуулиие Верховно Соведэй сессиин үзэмжэдэ табихые дурадхагдаа.

Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай оруулһан бусад заһабаринууд союзна республиканудай болон тэдэндэ ородог автономито эмхидэлнүүдэй хоорондохи харилсаануудые ёһотойл демократиин оршон байдалда тогтоохо хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрэнхэй байна.

ХҮШЭР АЛХАМУУД

Хуушараһан ёһо гуримтай тэмсэлдэ үшөө горитой ехэ хүсэ шадал гаргагдаха байна гэжэ ТАСС-ай корреспондент Транспортын, хэлхээ холбооной ба мэдээсэлэй асуудалнуудай талаар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй комиссиин февралиин 2-то болоһон заседани дээрэһээ тэмдэглэл хэнэ. Ниитын хэрэглэлгын автомобильна транспортые хүгжөөлгын хараа түсэбүүдые депутадууд хаража үзэһэн байгаа. Манай хэдэн томо ехэ республиканууудай автомобилиин транспортын министрнүүдтэй, эрдэм ухаанай, ороной Министрнүүдэй Соведэй, Госпланай, Госснабай, Сэнгүүдэй талаар СССР-эй гүрэнэй комитедэй, СССР-эй Хүдөө ажахын машинануудые бүтээлгын министерствын, профсоюзуудай, партийна ба совет зургаанууудай түлөөлэгшэдтэй хамта тэдэнэр энэ хэрэгые бэелүүлнэ. Энэ асуудалые али бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэхые шиидэһэн байгаа.

Дурсагдаһан һалбариин байдал айхабтар хүндэ хүшэр байна. Ашаанай автомобильнуудаар, автобусуудаар, хүнгэн таксомотоорнуудаар хангалгые эрид хороолго, автомобилиин түлишөөр муугаар хангалга арадай ажахын ажал хэрэгүүдтэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Энээнһээ уламжалан, түмэр замай станцинууд дээрэһээ ашаан саг соогоо зөөгдэнэгүй, худалдаа наймаанда гаргагдаха эд бараа, эдлэл хэрэгсэлнүүдые зөөлгэ таһалдалда оруулагдана. Ниитын транспорт хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Энэнь хүн зоной дура гутаана.

Заседани дээрэ хэни халуун үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүд болобо.

Автотранспортна хэрэгсэлнүүдэй парк хэдэн зуугаад министерствэнүүд болон албан зургаануудаар, олон арбаад мянган предприятинуудаар, эмхинүүдээр тараагдашанхай, ниитэ нэгэн залан хүтэлбэрилгын түб үгы байна.

Хубилган шэнэдхэлгын замаар дабшаха гээшэ хүшэр бэрхэшээлтэй байна. Гэбэшье алхам алхамаар урагшаа дабшанабди. Ниитын хэрэглэдэг автомобильна транспортда тохёолдоһон шүүмжэлхы байдалда правительствын анхарал хандуулха, Транспорт тухай, Харгы замаар ябалгын аюулгүй байдалые сахиха тухай Хуулинуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёожо эхилхэ гээшэ шухала гэжэ тоолохо. Комисси зохихо дурадхалнуудые оруулха ёһотой. Энэ асуудалда дахинаа бусаха гээд шиидхэбэ.

(ТАСС).

Азербайджанай ССР-тэхи байдал удаа дараалан гуримшуулагдажа байна. Гэбэшье Статистикын гүрэнэй комитедэй баримта мэдээнүүдэй ёһоор, буһалгаануудһаа уламжалан,

СССР-эй МВД-гэй МЭДЭЭСЭЛНҮҮДҺЭЭ

предприятинуудай 48 процент хүдэлнэгүй.

Ханларска районда хүн зон һайн дураараа 12 буу тушааба. Нахичеваниин АССР-тэ милициин хүдэлмэрилэгшэд 19 хэмэл граната, 42 килограмм тэһэрдэг бодос хүнүүдһээ абаа.

Армениин ССР-тэ буу зэбсэгүүдые эзэмдэжэ абаха зорилготой зэбсэгтэ добтолгонууд хэгдэнэ. Дотоодын хэрэгүүдэй Гукасянска районно таһагта добтолго хэгдэжэ, 20 гаран элдэб буунуудые эзэмдэжэ абаһан байгаа. Гэбэшье абтаһан хэмжээнүүдэй ашаар тэдэнэй ехэнхи хубинь бусаагдаа.

(ТАСС).

БАЙДАЛЫЕ ТОГТУУРИТАЙ ҺАЙН БОЛГОХО

БАКУ. (ТАСС). Энэ хотодо ажалай эршэ дэлисэ үргэдэжэ байна. Бакугай комендант Б. С. Дубинягай мэдээсэһэнэй ёһоор, февралиин 1-нэй һүни яһала аажам байба.

Олохон предприятинуудта митингнүүд боложо, Бакугай интернациональна ёһо заншалнуудыень сахин хамгаалхын тула бүхы юумэ хэхэ уряанууд зэдэлһэн байгаа.

Уршагта үйлэ хэрэгүүдэй болохо үедэ эндэһээ гаража ошоһон бүхы хүнүүдые республикадаа бусааха уряатай телеграммануудые эрдэмэй-үйлэдбэриин «Норд» нэгэдэлэй хүдэлмэришэд ороной олон хото городуудта эльгээбэ. Түмэр харгы дээрэ хүндэ хүшэр байдалай тохёолдожо байһанһаа уламжалан, энэ коллектив Баку хотын ажалшадта хандаһан байгаа. Субботын үдэр вагонуудһаа ашаа буулгалгада эдэбхитэйгээр хабаадахыень тэдэниие уряалба. Четвергдэ эндэ суглаан боложо, Азербайджанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Н. Муталибов үгэ хэлэбэ.

Армени болон НКАО-һаа зугадан гарагшадай асуудалнуудаар зүблөөн Азербайджанай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ болобо. Министерствэнүүд болон албан зургаануудай арадай депутадуудай Бакугай городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй, хуули сахидаг зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, республикын Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, республикын зугадан гарагшадай бүлгэмэй правлениин гэшүүд тэрээндэ хабаадаһан байгаа. Зугадан гарагшад тухай анхарал оролдолго хандуулха гээшэ бүхы азербайджан арадай хэрэг болохо ёһотой.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. А. Гасанов зүблөөе хүтэлбэ.

Долоон хоногой урда тээхидэ орходоо, үнгэрһэн үдэрнүүдтэ зургаа дахин олон вагонуудһаа ашаан буулгагдаа гэжэ Азербайджанай түмэр замай управленидэ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсээ. Промышленна предприятинуудай подъезднуудэй замуудта, станцинуудта һаатан зогсоһон вагонуудай тоое хороохын тула бүхы хэмжээнүүд абтажа байна.

СТЕПАНОКЕРТ. (ТАСС). Нагорно-Карабахай автономито областьдо буһалгаан үргэлжэлһээр. Оршон тойронхи байдалые гуримшуулан һайжаруулха талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые сэрэгэй комендатура абана.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Шэнэдхэлгын замаар

ЭДЭБХИЖҮҮЛХЭ ХЭРЭГТЭЙ

Ажалшадай дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр ябуулжа, тэдэнэртэй нягта холбоо барисаа байгуулха талаар партийна бүлэгүүд тон ехэ үүргэ дүүргэнэ. Тиимэhээл бидэ партийна хүдэлмэрилэгшэд 10—15 коммунистhаа бүридэhэн бүлэгүүдтэ туhаламжа үзүүлхэ, тэдэниие дэмжэхэ уялгатай болонобди. Манай Хойто-Байгалай районой партийна организацида бүхыдөө 150 бүлэг бии. Эдэ бүлэгүүдтэ 1307 коммунист ороно. Энэмнай аргагүй ехэ хүсэн гээшэ ааб даа. Партийна бүлэгүүдэй ажал хэрэгүүдhээ ехэ юумэн дулдыдадаг.

Манай районой ажалшад БАМ-ай барилга дүүргэжэ, гүрэнэй хараалhан болзор соо саг үргэлжын ашаглалгада тушаагаа бэлэй. Энэ харюусалгатай даабари саг болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэ коммунистнууд, партийна бүлэгүүд ехэ нүлөө үзүүлhэн байха. Партийна бүлэгүүдэй эдэбхитэй hайнаар хүдэлhэн газарта амжалта түйлагдадаг, даабари болон уялганууд дүүргэгдэдэг гээд сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Коммунист Александр Сергеевич Бобрыш табадахи жэлээ 11 коммунистhаа бүридэhэн партийна бүлэг хүтэлбэрилнэ. Эдэнэр партийна суглаануудые саг болзор соонь бүхы коммунистнуудай хабаадалгатайгаар үнгэргэдэг. Тиихэдээ үйлэдбэриин, ажаhуудалай харюусалгатай, шухала асуудалнуудые шиидхэдэг заншалтай. Коммунист А. С. Бобрыш барилгын участогта материал хэдыдэ асарха юм ааб гээд хүлеэгээд hуудаг хүн бэшэ. Өөрөө ябажа, хүнүүдтэй зугаалжа, материал олодог.

«Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ А. П. Романов, «БАМтрансстрой» нэгэдэлэй начальник Г. В. Басин болон бусад дээдын хүтэлбэрилэгшэдтэ сэхэ хандажа, участогаа барилгын материалаар хангажа шададаг. А. С. Бобрышой оролдолго шадабариин ашаар лэ бригадын гэшүүд hара, кварталай бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болонхой. Тэрэ үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ, ёhотойл коммунист хүн юм.

Бригадын гэшүүд барилгахабсаргын 581-дэхи поездын промышленна бааза бариха даабарияа болзорhоонь урид дүүргэжэ, ашаглалгада тушаагаа. Коммунист А. С. Бобрыш түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлдэг. Коммунистнуудайнгаа урда шанга эрилтэ табижа, харюусалгыень дээшэлүүлдэг байха юм.

Имэ урагшаа эрмэлзэhэн hанал бодолтой, үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ коммунистнууд бусадтаа hайн hайхан жэшээ харуулжа, олониие дахуулжа ябана ха юм. «БАМтоннельстрой» управлениин проходчик, коммунист В. С. Крутовай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэгэй гэшүүд Хойто-Муяын 15 километр утатай тоннелиин барилгада хабаадалсажа, ехэ хэмжээнэй ажал хэнэ. Тэрэнэй партийна бүлэг эрхим hайн ажал хэрэгээрээ олоной дунда мэдээжэ болонхой. Энэ бүлэгэй гэшүүд үйлэдбэриин, партийна журам зүбөөр сахина, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлнэ. Тиигэжэ тоннель малтаха даабарияа хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ. Коммунист В. С. Крутов олониитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, коллектив соогоо политическэ hуралсал hайнаар ябуулдаг юм.

Партийна бүлэгэйнь гэшүүд тоннельнэ 21-дэхи отрядай хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй материалнуудые шудалха хэрэгтэ ехэ туhа хүргэдэг байха юм. Тоннельнэ тус отрядай гэшүүд үнгэрhэн жэлэйнгээ даабари амжалтатайгаар дүүргээ бэлэй. Эндэ коммунист В. С. Крутовай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэгэй оруулhан хубита ехэ гээд hанагдана. Тэрэнэй даадаг партийна бүлэгэй гэшүүд шэнэ онол арга, оньhон техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ. Эдэнэр бүри 1985 онhоо хойшо бригадаараа хамтын подрядай гуримаар ажаллажа эхилhэн юм.

Энэ тоннелиин барилга хараалагдаhан болзор соонь ашаглалгада тушааха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Гэбэшье ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр ажалладаг тус бригадын гэшүүд энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжотой. Партийна бүлэгэй гэшүүд ажалай журам сахиха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг. Энээнэй ашаар эндэ шалтагаангүйгөөр ажалаа хаяха ушарнууд үгы шахуу болонхой. Тобшолходо, бригадын гол шухала асуудалнууд партийна бүлэгэй суглаанууд дээрэ хэлсэгдэжэ, шиидхэгдэдэг.

«Нижнеангарсктранс с т р о й» трестын автобазын жолоошон коммунист В. М. Папчугай хүтэлбэрилдэг партийна бүлэг мүн лэ hайнаар хүдэлдэг. Эндэхи коммунистнууд автомашинануудые зүбөөр, аша үрэтэйгөөр ашаглажа, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа зөөнэ. Тэдэнэй хүдэлмэриhөө ехэ юумэн дулдыдаха байhаниинь мэдээжэ.

В. М. Папчугай ажалайнь дүй дүршэлые халан абаhан жолоошод олон. Бүлэгэй бүхы коммунистнууд үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллахаhаа гадна, капитальна заhабарида оруулангүйгөөр, автомашинануудаа шадаал hаа холо ябуулха үүсхэл гарганхай. Тэрэниинь дэмжэhэн жолоошод олон. Тэдэнэй дунда заhабарида оруулангүй зуу гаран мянган километр ябаhан жолоошод бии. Энэ хадаа бусадта ёhотойл үльгэр жэшээ болоно. Энээниинь залуушуулай дэмжэжэ байhаниинь hайшаалтай.

Онсолон хэлэхэдэ, районой партийна бүлэгүүдэй олонхинь муу бэшээр хүдэлнэ. Тэдэ ажалша коллектив соогоо ехэ юумэ бүтээжэ шадаха хүсэн байhанаа харуулна. Гэбэшье зарим партийна бүлэгүүд үшөөл эдэбхигүйгөөр хүдэлнэ. Минии hанахада, тэдэниие хүтэлбэрилhэн партгрупоргнууд уялгаяа хүсэд hайнаар дүүргэнэгүй хаш. Партийна организацинууд тэдэнэй тоосоо шагнажа, тэдэнэй хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ, эрилтэ шангадхаха байна.

Районоймнай коммунистнууд, партиин XXVIII съездые hайн ажал хэрэгүүдээрээ угтахые хүсэжэ, хүдэлмэриеэ улам эдэбхижүүлнэ, харюусалгаяа дээшэлүүлнэ. БАМ-ай харгы аша үрэтэйгөөр ашаглахаhаа гадна эндэхи газар дайдые зүбөөр хэрэглэжэ, арадай ажахын hалбаринуудые хүгжөөхэ гээшэ шухала болонхой. Барилга дүүргэжэ, эндээ hуурижахаяа үлэhэн хүнүүдые хүдэлмэрээр хангаха хэрэгтэй. Социальна асуудалнуудые шиидхэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала зорилго болонхой. Эдэ бүгэдые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Эндэ партийна бүлэгүүдэй нүлөөн ехэ хэрэгтэй. Тэдэнэй хүдэлмэри улам эдэбхижүүлхэ ёhотойбди.

А. ЦУРИК,
КПСС-эй Северобайкальскын горкомой хүдэлмэрилэгшэ.

Коммунист тухай хөөрөөн

НҮХЭРНИ

Минии бага балшар наhанаймнай олон нүхэд мүнөө нютагтаа элдэб ажал амжалтатай hайнаар хэжэ байдаг. Бултыень нэрлэхэ болоо hаа, олон ааб даа. Гэбэшье тэдэнэй нэгэн Александр Раднаевич Тыхеев тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Бидэ хоёр сугтаа hургуулида орожо, нэгэ класста hураа гээшэбди. Бүри багаhаа наадаhан, hургуулида hураhан хадаа би тэрэниие эрхим нүхэрни гэжэ тоолодог гээшэб. Анханhаа хурса, бүхы юумэ бүхөөр хадуужа, ойлгожо абахыю Александр оролдогшо hэн. Түрүүшымнай багша Будажаб Дмитриевна Будаевагай хэшээлнүүд бидэндэ мүнөөшье мартагдадаггүй. Мүнөө «Буряадай АССР-эй габьяата багша» Будажаб Дмитриевнагай оролдолтын ашаар лэ Александр номдоо бэрхээр hуража, саашадаа hуралсалаа үргэлжэлүүлжэ, эрхим мэргэжэлтэн болоо гэжэ hанагшаб.

Он жэлнүүд ямаршье түргөөр, харбаhан годлинууд шэнгеэр үнгэрнэ гээшэб даа! hаял багаханууд, сэдьхэл зобсохо hанал бодолгүйнүүд, урдахи байдалаа хододоо үүлэгүй сэлмэг тэнгэри мэтэ байха ааб за гэжэ бодонхой наадажа ябагша бэлэйбди. Эрдэмэй дээжэ «А» үзэгтэ hургаhан багшамнайшье наhанайнгаа амаралтада гаранхай, ашанараа хүмүүжүүлжэ байдаг. Тиигээшье hаа, хүнгэн зандаа, дулахан сэдьхэлээрээ маанадаа дүнгэжэ, зүбшөөл заабари үгэжэ ябадаг.

Урданьшье хүнгэн солбон, спортдо дуратай Александр мүнөө шуран зандаа ябагша. Тэрэ hургуулияа, Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, инженер-механик мэргэжэлтэй болоод, гэдэргээ бусаhан юм. Иигэжэ түрэл колхозойнгоо механигаар хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилhэн байна. Залуу мэргэжэлтэн механизаторнуудай дунда түргэн хүндэтэй болоо. Ондоо газарта бэшэ, нютаг соогоо hэн тула, хүн бүхэн тэрэниие hайнаар мэдэхэ байгаа ааб даа.

Түмэр түдэгэ, техникэ hайн мэдэхэ хадаа уялгаяа эрхимээр дүүргэдэг залуу хүбүүе аха нүхэдынь партида орохыень зууршалаа hэн. Александр удаан бодонгүй мэдүүлгэ бэшэжэ, КПСС-эй гэшүүндэ кандидадаар абтаhан байгаа. Удаань КПСС-эй гэшүүн болоо. Коммунистын уялга бээдээ даажа абаhан тула тэрэ энэ нэрэ зэргэдээ хүрэхөөр хүдэлөө, хүдэлнэшье гэжэ хэлэхэ байнаб. Бүхы юумэндэ эрилтэ ехэтэйгээр, харюусалгатайгаар хандадаг хүн. Тиимэл хадань нүхэдынь партийна эхин организациин секретаряар hунгаhан байгаа ёhотой. Энэшье партийна даабари харюусалгатайгаар дүүргэнэ. Гол ажалhаа гадуур партийна хүдэлмэри ябуулха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй.

Хүнүүдтэй үгзөө хододоо ойлголсодог, хоолойгоо шангадхажа, хараажа, хешхаржа ябадаггүй хадаа нютагайнгаа коммунистнуудай, зоной дунда хүндэтэй болоhон гээшэ. Гэбэшье өөрынгөө hанаhан, зорихон юумэ алдадаггүй, зоримгойгоор дүүргэхые оролдодог юм. Хүнүүдтэ эрилтэшье табижа шададаг.

Мүнөө тэрэ Сагаан-Нуурай тракторно-таряан ажалай бригадын машинна паркые даагшаар ажаллана. Эндэ комбайнууд, тарилгын, ургаса хуряалгын бүхы техникэ эртээнhээ бэлдэгдэжэ, үбэлэй хадагалалгада табигданхай. Эндэнь газаа досоогуурнь хододоо эмхи гуримтай. Энээндэ Александр Раднаевичай хубита ехэ. Мүнөө үедэ механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада хэрэглэгдэхэ техникэ заhабарилжа байна.

— Механизаторнуудай ажал дүүрэхэ бэшэ даа, баhал үнөөхи тарилгамнай эхилхэ. Үбэлэй hаранууд түргэн үнгэршэхэ. Тиимэhээл бүхы техникээ эртээнhээ hайнаар заhабарилхые оролдонобди,— гээд тэрэ хэлээ hэн.

Үнэхөөрөөшье, «шаргаяа зун бэлдэдэг» гэлсэдэгтэл, эртээнhээ бүхы юумэеэ бэлэн болгоод байхада, амар, сэдьхэлдэшье хүнгэн ха юм даа. Энэ гурим Александр Раднаевич баримталжа, ажалаа эршэдүүлэнхэй. Тэрэшэлэн энэ нүхэрнай ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг гээшэ. Үбэлэй үедэ механизаторнуудай hуралсал үнгэргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулдаг. Гадна колхознигуудта элдэб темээр лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөө үнгэргэдэг байха юм. hунгалтада бэлэдхэлэй үедэ ойлгуулгамжын ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Александр Раднаевич ажабайдалайнгаа охин соо ябана. Тэрэ үшөөл ехэ юумэ бүтээхэ, хэхэ шадалтай. Тиимэhээ би нүхэртөө амжалта хүсэхэ байнаб.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Совхозой эмхидхэгдэhээр 30 жэлэй

АЖАЛША ЗОНООРОО СОЛО

Эгээл тэбхэр гушан жэлэй саана эндэхи зургаа-долоон жэжэ колхозууд хамтаруулагдажа, нилээд томохон ажахы — Саянай совхоз эмхидхэгдэhэн юм.

Энэ ажахын газар дайда Эрхүү голой урда талаар утаашаа 120 модо газарта нэмжыдэг hэн. Эндэ таба-зургаан отделени, хэдэн арбаад фермэ, бригаданууд оршодог байгаа. Тэдэнэй нэгэ захаhаань нүгөө заха хүрэтэрнь ябахада бүхэли үдэршье хүрэхэгүй жэшээтэй бэлэй.

Ажахынуудые иигэжэ томодхохо гээшэ нэгэ талаараа үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүсэ ехэтэй болгохо гэhэн гол зорилготой байhаниинь элитэ ааб даа.

Нүгөө талаараа иимэ томо совхозые хүтэлбэрилхэ, ажалыень зүбөөр эмхидхэн ябуулха гээшэ баhал нилээд орёо, бэрхэтэй байгаа. Эгээл энээн дээрэhээ тэдэ жэлнүүдтэ Саянай совхоз үйлдбэриингөө арга боломжонуудые хүсэд элсүүлэн хэрэглэжэ шададаггүй, район соогоо гээгдэнги тоотой байhан юм.

Тиимэhээ 1963 онhоо хойшо 1983 он болотор энэ ажахыhаа хэдэн нютагуудынь таhалагдажа, түрүүн Түнхэнэй болон Туранай совхозууд, удаань Харбяангуудай совхоз амяарлагдаа бэлэй.

Мүнөө Саянай совхоз дундуур хэмжээнэй, Жэмhэг, Загтад, Охор-Шэбэр hууринуудhаа бүридэhэн, 487 хүдэлмэрилэгшэдтэй ажахы болоод түбхинэнхэй. Тээмэндэ эндэ совхозой түрүүшынхеэ эмхидхэгдэhэнhээнь хойшо 30 жэлэй түгэсэhэнэй ой тэмдэглэгдээ.

Тус совхоз экономическа талаараа яhал хүгжэнги, хүдөө ажахын бүхы продукци үйлэдбэрилгөөр район соогоо түрүү ажахынуудай нэгэн болонхой. Жэшээлхэдэ, нёдондо эндэхид бүхыдэнь 2965 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө. 12,2 мянга таран гектар элдүүриин газартай, хамтадаа энэ ажахыда 3569 үхэр, тэдэнэй тоодо 867 үнеэн, 3000 гахай, 818 адуу морин тоологдоно.

Ажахые газар дайдын хэмжээгээр, хүн зонойнь тоогоор, үйлэдбэриинь хүсөөр үлүү ехэ болгонгүй, дан бага болгонгүй, тааараха соонь бүридхэн эмхидхэхэ гээшэ зүб гэжэ энэ совхозой жэшээ гэршэлэн харуулна.

Хэдэн тоо, баримтануудые дурдая. Энэ ябажа байгаа түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлдэ дунда зэргээр жэлдээ 18.924 центнер hү, 2576 центнер үхэрэй мяха, 1162 центнер гахайн мяха, 368 центнер хониной мяха үйлэдбэрилhэн байна. Хэрбээ жараад онуудта совхоздо үнеэн бүриhөө 1123 килограмм hүн hаагдадаг байгаа hаа, харин hүүлэй дүрбэн жэлэй туршада үнеэн бүриhөө 2200 гаран килограмм hүн алгадгүй абтана. Энэ үе соо ажахыда жэлдээ дунда зэргээр 42 мянган центнер таряан, 66 мянган центнер хартаабха, 32 мянган центнер үбhэн хуряагдажа абтаа. Хүнүүдэй ажалай бүтээсэ, түлөөhэниинь баhал хараа байса ехэ болоо. Жараад онуудта хүн бүхэнэй жэлэй ажалай түлөөhэн 700 түхэригhөө дээшэ гарадаггүй hаа, hүүлэй үедэ тэрэнь жэлдээ 2500 түхэригhөө доошо ороногүй. Совхоздо ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые түйладаг түрүүшүүл hалбари бүхэндэ бии. Тэдэнэй дунда hаалишад (Загтадай отделениhээ) О. А. Тугаринова, Е. П. Пермякова, Л. С. Демина, И. М. Бобкова, механизаторнууд М. А. Котовщиков, А. И. Пермяков, П. Д. Пермяков гэгшэдые онсолон нэрлэхээр.

Совхозой хоёрдохи отделени болохо Жэмhэг hууринай хүн зон баhал магтаалтай хүдэлдэг. Энэ тосхон совхозой түб, эндэхи зоной ажамидаралайнь гол гуламта гээшэ. Отделенидэ гахайн фермэ, hү hаалиин хоёр фермэ, түбэй таряанай склад, АВМ, буруу, хашарагай байранууд оршодог. Жэмhэгэй тракторно-таряан ажалай бригада hүүлэй жэлнүүдтэ эрхим дүнгүүдые түйлажа, совхоз соогоо мүрысөөндэ ходо түрүүлнэ. Бүтээсэ ехэтэй ажалай жэшээ харуулан, бусад нүхэдөө дахуулан ябадаг эрхим hаалишад Г. Д. Бандеев, Р-С. А. Пархаева, С. С. Сыденова, Л. Т. Шальшаева гэгшэдые баhал онсолон нэрлэхээр. Эдэмнай жэл бүхэндэ үнеэн бүриhөө 3000—3500 килограмм hү hаадаг зон. Механизаторнууд Р. С. Жигжитов, С. Д. Жамнянов, барилгашад И. Е. Лодоев, Б. Б. Булгутов болон бусад хэзээдэ магтаалтай хүдэлдэг. Бүхы наhаараа гэхээр үнэн сэхээр ажаллажа, амаралтада гараhан механизаторнууд Ж. Ш. Ангаев, Д. И. Тарбаев, Ж. Б. Маланов, хүтэлбэрилэгшээр олон жэлэй туршада хүдэлhэн Д. Х. Даданов гэгшэд түрэл ажахыдаа арга шадал соогоо мүнөөшье туhалан, залуушуултай баян дүршэлөө хубаалдан ябадаг зандаа.

Ажахын гурбадахи отделенидэ — Охор-Шэбэр hууринда hү hаалиин фермэ, hубай малай гүүртэнүүд, тракторна бригада ба бусад ажалай бүлгэмүүд бии. Эндэхи адуушад Л. Ж. Имискенов, Д. Д. Сагалуев, малшад А. Ж. Хальгаев, С-Д. Н. Сыремпилов, механизаторнууд В. Д. Даргуев, Г. Л. Гыргенов, hаалишад Н. М. Эрдынеева, К. Ш. Бартаева, Б. В. Барьбуев гэгшэдэй нэрэ соло совхоз, район соогоо баhал ходоодоо суурхан байдаг юм. hуурин соогоо шэнэ гэрнүүдые түргэнөөр, hайнаар баридаг дархашуулые Б. С. Сымбылов хүтэлбэрилдэг. Үнгэрhэн зун хүндэтэ амаралтада гараhан механизатор, Ленинэй ордентэ Лопсон-Нима Дамбиевич Гыргенов, Октябриин Революциин ордентэ Дандар Лопсонович Эрдынеев, мүн Михаил Сыденович Алсыев гэгшэд нютаг нугадаа магтаалтай, хүндэтэй хүнүүд гээшэ.

Тосхон, hуурин бүхэниие болбосон hайн болгохо, хүн зоноо шэнэ гэрнүүдтэ түбхинүүлхэ, мүн ондоо элдэб барилгануудые олоор бодхоохо хэрэгтэ совхозой дирекци ехэ анхарал хандуулна. Үнгэрhэн 1988-89 онуудай хугасаада 34 үмсын гэр баригдаба.

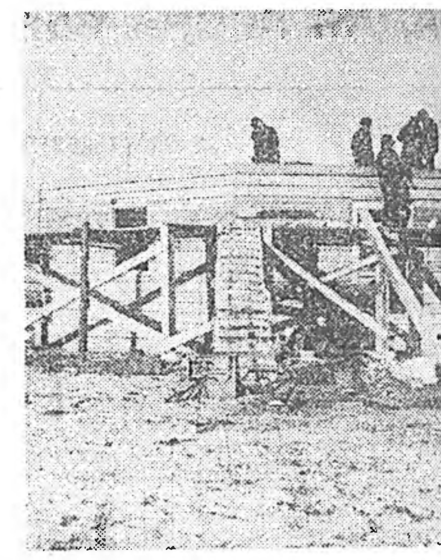

Загтадта — соёлой байшан шэнэлэгдээ, Охор-Шэбэртэ — 50 hууритай хүүгэдэй саад, Жэмhэгтэ — стадион, 400 толгой малай шэнэ байра, 10 айлай hууха гэр баригданхай. 1990 ондо совхоздо барилга бүри үргэнөөр хэгдэхээр хараалагдана. Жэмhэгтэ 504 хүүгэдэй hууритай hургуули баригдаха юм.

Олон жэлэй туршада пилорама hаадгүй хүдэлгэhэн дархан Г. А. Асадулиниие дурдангүй аргагүй.

Уг унгияа дахажа, ажалай династи болоhон айлнууд эндэ олон. Охор-Шэбэртэ механизатораар бүхы наhаараа хүдэлhэн Л-Н. Д. Гыргеновые нэрлэе. Мүнөө тэрэнэй дүрбэн хүбүүд — Геннадий, Дамби, Юрий, Валерий эсэгынгээ ажалай зам үргэлжэлүүлнэ. Үни-

«Хүдөөгэй барилга хүгжөөхэ» тухай

hЭРГЭЭХЭ ТУХАЙ hАНАМЖАНУУД

Манай хүдөө нютагуудай шарай хэдэн жэлээ ямар болохо гээшэб? Энэ асуудал олониитын hанаае зобооно. Анхан түрүүн орхигдоhон, хаягдаhан, мартагдаhан hуурин тосхонуудай hэргэжэ байхадань, хэды баяр түрөөшье hаа, энэ хүдэлмэриин үшөөл удаан болзортой байhые ойлгомоор юм. Манай район абаад харахада, огто үгы болоhон Шэбэртэ, Булган hууринуудые дурсаад, hэргэжэ эхилжэ байhан Ашанга, Амгаланта мэтын тосхонуудта тогтомоор ха.

Ашангада, Амгалантада хүрэхэдөө, хуушанайнгаа танил зонтой уулзажа хөөрэлдөөб. hайн гэр байратай, hайнаар түбхинэнхэйнүүд. Гэр байраhаа гадна социально-соёлой объектнууд нилээн баригдана. Жэшээлбэл, Ашанга тосхондо ажаhуугшад нютагтаа наймаан жэлэй hургуулитай болоо. Залуу багшанар олоор ерэнхэй. Районой ажахынууд хосрондын лесхозой модошо дархашуулай бригада совхозой түйлтаар ажал эхилhэн юм. Хоёр айлай байха хоёр гэр барижа, ашаглалгада тушаагаа hэн. Сонхонуудынь томо, hаруулнууд, газаа, досоогоошье аятай эдэ гэрнүүдтэ багшанар байрланхай. Бата найдамтайгаар, яб байса баригдаhан эдэ гэрнүүдые харахада, одоол нюдэнэй хужар болоно даа.

hургуулиин байшан нютагайхид өөhэдөө бария юм. Уран гартай модошо дархан Эрдынеевэй бригадые хүн зон магтан дурдажа байгаа hэн. Энэ аятай hургуулида мүнөө эхин классуудай hурагшад hурана.

«Георгиевский» совхозой хүтэлбэрилэгшэд бригадын гэшүүдые «Дабхар» гэжэ газарта хүдэлхыень гуйhан юм. Тэндэ амаралтын «Наран» гэhэн комплекс удангүй бодхоогдоо. Гурбан зуу гаран хүн үнгэрhэн зун налайжа тэндэ амараа.

— Дабхарай аршаан hаанада ехэл таатай. Амарха, эдеэ хоол бариха, бэеэ угаажа сэлмээхэ таhалганууд ами амяараа түхеэрэгдэнхэй. Совхозоймнай директор Прокопий Якоалевич Захаров энэ хэрэгтэ онсо анхараа юм,— гэжэ ашангаархин, амгалантынхид сэдьхэлээ ханангяар хөөрөө hэн.

Амгалантын шарай, урданайхидаа орходоо, хубилжа байна. Хүүгэдэй сад-hургуулитай зэргэ худалдаа наймаанай шэнэ магазин нээгдэбэ. Механизаторнуудай байрын хажууда спортивна томо зал хирпиисээр баригдана. Ашаглалгада тушаагдахадань, хэды аятай болохо гээшэб... Ехэ, багагүй иишэ ерэхэ бшуу. Бэе махабадаа бэхижүүлхэ, элдэб мүрысөө үнгэргэхэ гэхэhээ эхилээд, эдэбхи үүсхэлэй байгаа hаа, иишэ субаха зон таhалдахагүй.

hүүлэй хэдэн жэлэй хугасаада хойно хойноhоо жэрылдэн бодоhон олон шэнэ гэрнүүдтэ залуушуул олоор түбхинэн ороо. Газаа, досоhоонь гэрнүүдээ, хашаагаа шэрдээ, будаа. Багашуулай шаг шууяан, энеэдэ наадан зэдэлдэг болонхой... Иимэ үйлсэ, гудамжаар наратай сэлмэг үдэр ябахада, наартайхан мэдэрэл түрөөдхидэг лэ. Залуу айл бүлэнүүд түрэл ажахыдаа хонишодоор, малшадаар, механизаторнуудаар хүдэлнэ. Хүдөөдэ эгээл шухаг хэрэгтэй мэргэжэлнүүд ха юм эдэмнай.

Он жэлнүүдэй ошохо тума ажабайдалнай hайжарха ёhотой гээд хэлсэнэбди. Аха заха зон хоридохи-гушадахи онуудай hуудал, байдал дурсахадаа, мүнөө үе танигдашагүй болоо, урданайхитай сасуулшагүй гэдэг. Энээнтэй зүбшөөгүйдэ аргагүй. Гэбэшье урагшаа алхамууднай удаан унжагайгаар хэгдэнэ гэжэ мэдэрнэбди. Нютаг нугынгаа бодото ээнэй мэдэрэл hэргээхэ хэрэгтэй. Нютагай түлөө смогорхол, нютагай түлөө харюусалга байха ёhотой гэжэ hананаб. Ашанга, Амгаланта нютагуудта ажаhуугшад эгээл иимэ ээнэй мэдэрэлтэй болоhо байнхай гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Районой Аалан, Булам hууринуудай шэнжэ шарай өөрэгүй hэргээ. Социальна хүгжэлтын талаар абтаhан хэмжээнүүдые дурдая. Эгээл түрүүлэн hургуули-садай байшан эндэ баригдаа hэн. Директорэрнь үнинэй багша Н. С. Тамжитова хүдэлдэг юм. Урагшаа hанаатай энэ хүн ургажа ябаа үетэниие hурган хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бүхы шадалаа, дүй дүршэлөө зорюулна.

hуурин тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохын тула Ааланай, Буламай зон аргагүй оролдоо. Модо, сэсэг олоор таридаг болоо. Нажарай сагта набша намаагай ногооржо, haлбаржа байхадань, хэды үзэмжэтэй гээшэб. Илангяа мойhон, уляаhан, хесуури модон олоор hуулгагданхай юм.

Хүдөөгэй барилга хүгжөөхэ хүдэлмэриин эхин шатада хүүгэдтэ, залуу халаанда анхаралай хандуулагдадагынь дэмбэрэлтэй байна. Булам hууриндашье, жэшээлхэдэ, хоёр жэлэй саана хүүгэдэй ясли-садай байшан баригдажа, ашаглалгада үгтэhэн юм. Хаа-яагүй иимэ байха ёhотойшье гээшэ. Спортивна зал, талмайнууд бага hууринуудта үшөөл үсөөнөөр баригдана гээд hанагдана. Ямар халаан орондомнай ерэхэб — энээнhээ ехэ юумэн, ерээдүймнай дулдыдаха бшуу.

Физкультура, спорт хүдөөдэ хүгжөөхые оролдоходоо, гоё hайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие алгад гараха ёhогүйбди. Энэ талаар hууринай соёлой байшангай директор Д. Ц. Дамбаевай оролдолгые тэмдэглэмээр. Эдэбхитэй энэ хүмнай Зүүн Сибириин соёлой дээдэ hургуулида заочноор hуралсана. Бага наhанhаа дуу, хатарта дуратай, хуур, баян дээрэ hайнаар наададаг юм. Эдэ бүгэдэ шадабаридаа элдэб наhанай хүнүүдые hургана.

Д. Ц. Дамбаев «тосхоной дэргэдэ стадион түхеэрэе» гэhэн уряа үүсхэл гаргаhан юм. Одоол эндэ нютагай зоной өөhэдынь эдэбхи эли харагдаа.

«Буряад үнэн» газетэдэ хүдөөгэй барилга хүгжөөхэ тухай хөөрэлдөөнэй ябуулагдажа байхада, нэгэ иимэ ажаглалта заатагүй хэхэ ёhотойб гэжэ hананаб. Ушарынь хадаа, уран гартай модошо дархашуул ехэл хомор болонхой. Буряадуудай дунда уг залган уран гартай хүнүүд урданhаа хойшо олон байгаа гэжэ мэдээжэ. Тэзд hүүлэй үедэ хүдөөдэ барилгын hуладуулагдаhан ушарhаа иимэ шадабаритай зон үсөөрөө ха юм. Юрэдөө, барилгын онсо онол арга мэдэхэ модошо дархашуул нютаг бүхэндэ мүнөө бии. Бага hууринуудые hэргээхэдээ, эдэнэй дүй дүршэл яагаад халан абамаар гээшэб? Газетэдэ энээн тухай хөөрэбэл аятай hэн. Жэшээлбэл, Зэдын районой Алцаг hууринай уран дархашуул тухай «Буряад үнэндэ» хужарлан уншаhанаа hананаб.

Ф. ХАНДАРХАЕВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

Совет орон дотор

ЖАГСААЛ БОЛОБО.

БАРНАУЛ. Гартаа ногоон түгүүдые болон лентэнүүдые, байгаали хамгаалхые уряалhан лозунгнуудые бариhан хотын олон мянган хүн зон Ленинэй нэрэмжэтэ проспектдэ суглараhан байна. Оршон тойронхи дайдые бузарлалгые, Катунска ГЭС-эй барилгые, Семипалатинск шадар хэгдэдэг ядерна туршалгануудые буруушаажа, олон зоной хабаадалгатай энэ жагсаал үнгэргэгдөө юм. Сибириин мүрэниие абарха талаар «Обь» гэhэн хуралдаае угтуулан тэрэ эмхидхэгдээ.

Энэ ехэ мүрэниие хүнэй бодомжогүй ажал ябуулгаhаа яаралтайгаар хамгаалха хэрэгтэй болонхой. Эндэ, Алтайн хизаарта, тэрэ бузарлагдажа эхилдэг. Мүрэнэй эрье дээрэ оршодог малай олон тоото фермэнүүд, Бийскын, Рубцовскын, Барнаулай промышленна предприятинууд, таряашадай хэрэглэдэг хорото химикадууд тус мүрэниие бузарладаг байна.

Обь мүрэниие хамгаалха асуудалнууд хуралдаанай хүдэлмэриин гол анхаралда байжа болоно. Мүрэниие хамгаалха талаар хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ Сибириин эрдэмтэд социально-экологическа холбооной хизаарай отделени хабаадаха.

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

ЛЕНИНГРАД. Совет ба Баруун—Германиин хабсаргагшад оройдоол хэдэн hара соо хүдэлжэ, «Ленмясокомбинат» нэгэдэлдэ түрүүшын завод-автомат ашаглалгада оруулаа. Январиин hүүлээр предприяти түрүүшынгээ продукци магазинуудта эльгээгээ. «Гевика» гэжэ фирмэтэй харилсаа холбоо тогтооhоной ашаар иимэ үрэ дүн түйлагдаба. Үдэртэ 30 гаран тонно колбасагай зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ хүсэтэй предприятиие 6 оператор хоёр халаанда хангана.

ГЭРЭЙ ЭЗЭД

СВЕРДЛОВСК. Эндэхи Индустриин үйлсөөрхи 9 дабхар гэр эзэдтэй болонхой. Эдэмнай шэнэ гэр толлоhон хүнүүд бэшэ, харин энэ гэрэй гадаадын түхэлэй түлөө, тэрэниие hайнаар абажа байхын түлөө харюусадаг эзэд болоно. Гэр ашаглаха, заhабарилха талаар бригадна подряд тухай Уралмашай гэр байра ашаглалгын участогтай хэлсээ батлаhан Григорьевтоной бүлэ энэ гэртэ жэл соо ажаhуужа, ажаллажа байнхай.

— Энэ гэртэ квартира түргөөр абахын тула гэр бүлын бригада эмхидхэхэ шиидхэбэри абаа бэшэбди, бэеэ даагаад хүдэлжэ туршахада hонин байгаа hэн,— гэжэ Вячеслав Григорьев хөөрэнэ.— Хүсэ хүрэхэ гээшэ гүбди гэжэ түрүүн айгаа hэмди. Гэр бүлын бригадада хадам эхеэ, хоёр бага ухибүүдээ абахагүй ха юмши. Иигэжэ Григорьевтон амжалтатай hайнаар хүдэлжэ байнхай. Хэрбээ урдань хүнүүд элдэб хэрэгээр үдэртэ 10—12 дахин дуудадаг байгаа hаань, мүнөө оройдоол 2—3 дахин дуудадаг.

— Хэлсээнэй ёhоор бидэ табан жэл соо хүдэлхэ ёhотойбди,— гэжэ Вячеслав хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Энэ хэлсээе hунааха бээзбди гэжэ hананаб. Туhаламжа эрижэ, хүнүүдэй үдэр hүнигүй хандадаг байгаашье hаань, энэ хүдэлмэри hайшаагдана. Салин хүлhэмнай муу бэшэ, ухибүүднай харууhан доро байна. Тиин бидэнэй жэшээе дагаха хүнүүдэй үсөөн байhаниинь голхормоор.

ХУУШАН ҮЙЛЭДБЭРИ hЭРГЭЭНЭ

САФАКУЛЕВО (Курганска область). Областиин хүдөөгэй районой Сафакулево түбтэ эмхидхэгдэhэн «Зауралье» гэhэн кооператив нютагайхидтаа ехэтэ hайшаагдадаг. Тэрэнэй бүтээhэн продукци — hэеы гуталнууд магазинуудта харагдахань хомор болонхой. Харин саhатай хүйтэн үбэлдөө хүдөө нютагуудта тэрээнгүй аргагүй бшуу.

Курганай тосхонууд эртэ урданhаа хойшо hэеы гутал дарадаг хүнүүдээр суурхадаг байhан. Эдэ нютагуудаар Казахстанhаа Ураал ба Поволжи тээшэ олон мянган хонин hүрэг туугдадаг hэн. Шуран бэрхэ таряашад үнэгүйгөөр нооhо худалдажа абаад, hэеы гутал дарадаг байгаа. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ олон тоото промартельнүүд hэеы гутал бэлдэдэг байhан.

Мүнөө үедэ иимэ дулаан таару зохид гуталай Ураалда ба Сибирьтэ хомор болоhониинь халагламаар. Тиимэhээ тус кооператив ехэ саг соогоо эмхидхэгдээ гээшэ.

Арадай кандидадууд

зараа зубөөр элдүүрилхэ зорилго ниитэ гэшүүдэйнгээ урда табинан. Ушар юуб гэхэдэ, мал ажал ашаг үрэтэйгөөр эрхилхын тула тэдэнэй тэжээлэй база бэхи үндэһэ һуури байгуулха шухала.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо сагаан-шулуутайхид газар ажал эрхилэлгэдөө урдаа табиһан зорилгонуудаа сүм бэелүүлээ. 6500 гектар тарилгын талмайһаа дунда зэргээр 20 гаран центнеэрээр ороохо

ёроо алдажа, ушэрхын зоболон үзэһэөө, Сергей ахатанайгаа эша туһаар хүнэй дунда хүн болоһоноо сэдьхэлээ хүдэлгэн һанан дурсана.

Мүн тэрэ Хара-Шэбэрэй, Зугаалайн дунда, Сагаан-Уулынгаа эхин шатын һургуулинуудта хүмүүжэж абаһанаа, тэндээхи багшанарай үргэлтэ дэмжэлтые мартадаггүй. Гэхэтэй хамта анха түрүүн бэеэ даагаад ажаллажа эхилһэн алтандаа үнэтэй үдэрнүүдээ ухаандаа уд-

ТҮРҮҮЛЭГШЫН БОДОЛНУУД

тарьяа хуряадаг болонхой. Гурэндэ жэл бүри 5000 тонно шэнэ ургасын тарьяа орууна. Условно толгой мал бүхэндэ дунда зэргээр 20 гаран центнер тэжээлэй единицэ жэл бүхэндэ нөөсэлнэ.

— Манай гэшүүд мүнөө үедэ хажашье һаань гүрэндэ ехэ продукци үгэхые оролдоногүй. Харин продукци яажаб даа бага гаргашатайгаар үйлэдбэрилхые тэмсэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай ажалшад мүнгэ тоолоожо һурава юм,— гэжэ Цыден Багланович манда хөөрөө һэн. Ажахы бүхэнэй өөһэдыгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангадаг гуримда орожо байхада, сагаал-шулуутайнхид энээнии иланга һайнаар мэдэрнэ.

11-дэхи табан жэлэй сэсүүлбэл, «Дружба» агрофирмэдэ валова продукци үйлэдбэриинь 12-дохи табан жэлдэ 2,2 дахин ехэ болоо. 1988 ондо ажахын сэбэр олзо 2 миллион 248 мянган түхэригтэ хүрэгдэһэн байна. Энэмнай ажахын 11-дэхи табан жэлдэ түйлэһэн дунда зэргын дүнһөө 7,5 дахин ехэ дүн болоно.

Агрофирмын эдэ амжалтануудай тэрэнэй түрүүлэгшэ Цыден Багдаевай ажал хэрэгтэй тон нягта холбоотой байһыень хэлэлтэй. Тэрэ мүнөө үе сагай хүтэлбэрилэгшын тон һайн шэнжэ шанар бэедээ абажа ябана. Нэн түрүүлэн коллективэй ажал хэрэгые хүнүүдэй шиидхэдэг байһые тон зүбөөр ойлгонхой. Тиимэһээ үнгэрһэн 5 жэл соо «Дружба» агрофирмэ ажалшадтаа амарха, ажаллаха һайн эрхэ нүхэсэл байгуулхые оролдоо. Энэ сагай хугасаа соо һууриндань байрын хэдэн арбаад гэр баригдаа. Соёлой байшан, спортын ордон, хүүгэдэй саад, магазинууд шэнээр бодхоогдоо. Үйлсэнүүдынь асфальтаар хушагдаа. Тиимэһээ, холо-ойроһоо ерэһэн зоной һуурин дотор ябахада, оршон тойронхи тэдэнэй нюдэндэ урихнаар харагдадаг. Үшөө ямар ушарһаа һүүлэй үедэ элдэб айлшад Сагаан-Шулуутай тээшэ зэлардаг болсооб? Ажахын правлениин түрүүлэгшын эдэбхи үүсхэлээр эндэ спорт хүгжөөлгэдэ, хүнүүдэй уран бэлиг дэлгэрүүлгэдэ тон ехэ анхарал хандуулагдана. Арадай аман үгын баялигые олоной дунда нэбтэрүүлхэ үүргэтэй эндэхи ансамблиин коллектив Ага нютагһаа холо саагуур мэдээжэ болонхой. Хүршэ Буряад, Монгол оронһоо округто ерэһэн уран бэлигтэн Сагаан-Шулуутайе алгад гарахаяа болинхой. Юундэб гэхэдэ, эндэхид бууһан айлшадаа буряад зоной ёһо заншалаар хүндэтэйгээр угтадаг.

Тиихэдэ, Сагаан-Шулуутайда үнгэргэгдэдэг хурдан хүлэгүүдэй урилдаа харахаяа, тэрээндэ хабаадалсахаяа хэды олон зон ерэдэг гээшэб! Эндэхи үүлтэртэ моридой фермэ урэжалтэ ажалаараа олондо мэдээжэ болонхой. Агрофирмэ малайнгаа ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар холын харата түсэбүүдые урдаа табинхай. Жэшээлхэдэ, гольштино-фризскэ үүлтэрэй үнеэдые аяар холын Сахалинһаа асараад, зоотехническэ заабариин ёһоор эндэхид ажалланад. Энэ үүлтэрэй үнеэд 4—5 килограмм һү үгэдэг байна. Мүн Омско областьһоо прекос үүлтэрэй, үндэр шасануудтай, томо бэетэй хусануудые агрофирмэ худалдан абаад, хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулгын ажал ябуулна.

• • •

...Цыден Багланович ажалайнгаа абяа шэмээгүй таһалга соо гансааран һууһаар.

Дайнай түгэсэһөөр нэгэ жэлэй үнгэрөөд байхада, сагаан сэдьхэлтэ улад зоной Сагаан-Уула нютагта Багланай гэр бүлэдэ одхон хүбүүниинь боложо түрэһэнөө, Долгор эхынгээ үнжэгэн сэдьхэлэй дэмжэлтээр өөдөө ардайн бодоһоноо, оройдоол арбан табан наһаяа гүйсэжэ ябатараа эхэ эсэгэ хо-

халан ябадаг. «Путь Ильича» колхоздоо жолоошоноор худэлэдэе, хэды эдир залуухан ябабашье, ажахын түрүүлэгшэ Доша Гомбоевич Жамсарановай хүтэлбэрилхы бэлигтэ һүдэлжэ байһанаа мүнөө хүртэр мартадаггүй.

Мүн Цыден Багдаевай Бурядай хүдөө ажахын институтта һуралсаһан жэлнүүдынь мүр сараагүй үнгэрөө аал?!

«Анхан ямар ушарһаа зоотехнигэй мэргэжэл шудалха гэжэ шиидхэбэлээ ойлгодоггүйб. Юрэдөөл, эдир багаһаа мориндо ехэ дуратай байһан хүн гээшэб. Үргэн талын дунда моридые хаа дулаа ябаһан инаг хөөрхэй харуулхан Сампиловай зураг һайхашаан хаража ханагадаггүйб. Мүн Ага нютагайгаа алин нэгэн газарта мори унаад ябаһан хүниие харахада, зэлуудүгүй өөгшөөшэб. Мүнөө һанахадаа, малда дуратай байһандаа зоотехнигэй мэргэжэл шудалха хүсэл хэдэлэн байгаал хэб»,— гэжэ Цыден Багланович нэгэтэ намтай хөөрэлдөхэдөө онсолоо һэн.

Мүнөө болоод байхада, тэрэ өөртэө тон таарүү мэргэжэл олоһон хүн гээшэ. Сагаан-Уула, Хара Шэбэр нютагуудай ажахынуудта ахамад зоотехнигээр ажаллахадань, тэрэнэй бэлиг шадабаринь тобойсо гараһан юм. Мал ажал хүгжөөлгын асуудалнуудые, мүн зоотехническэ эрдэм һайнаар мэдэхэ байхадаа, энэ һалбариие мүнөө сагай эрилтэдэ хүрэмөөр хүгжөөхын хажуугаар ажахын экономико дээшэлүүлгэдэ хубитаяа оруулалсаа.

Сэхыень хэлэхэдэ, Цыден Баглановичай зам хододоо сэхэхэн байгаагүй, болдогтой-солдогтойшье зүргэнүүд замдань үсөөн бэшэ ушарһан. Гэбэшье, алдууһаа һургаал абадаг, бэрхэшээлһээ бэлиг ородог шэнжэ шанарынь Багдаевай шэлэһэн харгыгаа урагшаа найдамтай дабшаха эрхэ нүхэсэлынь болонхой.

— Цыден Багланович манайда түрүүлэгшэ боложо ерэһээр 5 жэл болобо. Минии һанахада, ажалдаа тон оролдосотойгоор хандадаг хүн. Тэрэ өөрынгөө эрмэлзэлтэй ажалаар бусадта жэшээ боложо үгэдэг. Эрилтэ хэхэ хүнһөөнь эрилтэ хэдэг, туһалха хүндэнь туһалдаг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, зоноор хүдэлхэ онол арга алдадаггүй хүн,— гэжэ «Дружба» колхоздо урдань удаан сагта түрүүлэгшээр ажаллаһан Базар Барадиевич Барадиев һаяшаг мэдүүлээ һэн.

Тиимэл байхалаарнь, Сагаан-Шулуутай нютагай дэбисхэр дээрэ орсоодог ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд сугларжа, «Дружба» агрофирмын правлениин түрүүлэгшэ Цыден Багланович Багдаевые һунгуулиин Агын Буряадай национально-территориальна 159-хи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээ. Хүнхэр, Будалан, Һүдэнтэ, Сотто-Хангил, Сагаан-Уула нютагай ажалшад нүхэр Багдаевай кандидатурые бултадаа дэмжэһэн байнад.

• • •

Ажалайнгаа таһалга соо һууһадань, Цыден Баглановичай ухаанда нютагайхидайнь тэрээние арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн ушар ээлүүдгүй һанагдана. «Хэрбээ засагай дээдын зургаанда һунгагдабал, намда хэхэ юумэн ехэ даа. Гансахан агрофирмынгаа түлөө бэшэ, харин бүхы округойнгоо түлөө оролдохо болоноб. Нэн түрүүлэн Ага нютагайнгаа эрхые, нэрэ түрые үргэхын түлөө оролдохоб. Түрэл арадайнгаа һайн һайхан ёһо заншалнуудые һэргээхын түлөө тэмсэхэб, округой үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ хубитаяа оруулалсахаб» — гэжэ түрүүлэгшэ бодомжолно.

Цыден Багланович морин жэлдэ нютаг зонойнгоо аша туһада урдынхиһаа үшөө ехэ ажал хэхэ хүсэлэнтэй.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

«НЮУСА ТОБШО»—ГАЙХАМШАГТА ЗОХЁОЛ

(Уншагшадай конференци дээрэһээ хэгдэһэн тэмдэглэлнүүд)

Монгол үгсаатанай гайхамшагта зохёол—«Нюуса тобшын» бэшэгдэһээр 750 жэлэй ойе дэлхэйн олониитэ, түрүү хүн түрэлтэн мүнөө тэмдэглэжэ эхилээ.

Хэнэйшье мэдэһээр, энэ зохёол «Байгал» журналай (1989 оной 3—5 номернууд) хуудаһануудаа дээрэ толилогдоо һааб даа. Мүн тэрэнэй бүлэгүүд «Буряад үнэн» газетэдэ хурланһгаар угтэһэн байна.

Улаан-Үдэ хотын Түбэй библиотекын 24-дэхи филиал соо һаяхан энэ зохёолоор уншагшадай конференци болобо. Энэ библиотекые даагша Л. А. ХАНХАШКЕЕВА конференци нээгээ. «Байкал» журналай редакциин ахамад редактор С. С. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ оролто үгэ хэлэбэ. Удаань хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат, суута монголшо академик С. А. Козиной шаби ябаһан М. П. ХОМОНОВ «Нюуса тобшо» тухай элидхэл хээ.

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй докторнууд А. И. УЛАНОВ, Ш. Б. ЧИМИТДОРЖИЕВ, профессор Ж. С. САЖИНОВ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидадууд Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ, Б. Д. БАЯРТУЕВ, түүхын эрдэмэй кандидат Б-М. Б. БАЛДАНОВ, уран зохёолшод Ц. НОМТОЕВ, Г. ЧИМИТОВ, Б. ДУГАРОВ болон бусад энэ конференцидэ хабаадажа үгэ хэлэһэн, суглараашадай асуудалнуудта харюусаһан байна.

«Байгал» журналда бүхыдөө толилогдоһон «Нюуса тобшые» уншаһан нүхэд, хүн зон энэ гайхамшагта зохёолой түүхэ тухай яһала мэдэнэ гэжэ һанабашье, юрэнхылэн хэлэхэдэ, энэ бүтээлэй анханай намтар тээшэ хадуурагүйдэ аргагүй гээд һананаб.

Энэ зохёол гээшэмнай монгол үгсаатанай литература болон түүхын айхабтар ехэ удха шанартай бүтээл болохоороол болоно. «Нюуса тобшо» дэлхэйн эрхим зохёолнуудай нэгэн гэгдэжэ, литература болон түүхын алтан жасада оронхой гэжэ мэдэнэбди.

Энэмнай арбан гурбадахи зуун жэлэй Монгол ороной байдалые, тиихэдэ болоһон үйлэ ушарнуудые, тэрэ үеын гайхамшагта хэрэгүүдые эли тодоор харуулһан зохёол болоно. Агуухэ Монгол гүрэниие Чингис-хаанай байгуулха гэжэ, таһархай, бэе бэедээ харша хархис аймаг үгсаатануудые, обогтонуудые нэгэдүүлжэ, дэлхэйдэ үзэгдөөгүй ехэ хубилалта хэһэн, улас түрые тогтооһон үеын һалхин энэ зохёолой хуудаһануудһаа үлеэхэдэл гэнэ.

Энэ урда сагай бүтээлые ямар нэгэн арадай зохёолтой зэргэлүүлжэ, сасуулжа одоо боломоор бэшэ гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, «Нюуса тобшотой» зэргэлмээр удха шанартай зохёол арайл үгы гэжэ тэмдэглэмээр. Яахадаа?

«Нюуса тобшо»—түүхын зохёол. Чингис-хаанай намтар, тэрэнэй ажал ябуулга эндэ үргэнөөр харуулагдахаһаа гадна Монгол ороной тэрэ үеын байдал, тиихэ сагай олон хаашуулай тэмсэл, таһархай, бутархай аймаг үгсаатанууд, обогтонууд, отогууд тухай зурагууд нюдэндэ харагдажа, эли тодоор урдуурнай жэрэлзэн үнгэрнэ. Монгол гүрэниие байгуулһан айхабтар ехэ габьяа Чингис-хаанда үгтэхэя ёһоороо үгтэнэ.

«Нюуса тобшо»—уран һайханай зохёол. Тэрээн соо гансашье домогууд бэшэ, уран һайханаар, уянга түгэлдэр, гүн удхатайгаар бэшэгдэһэн шүлэгүүд угаа олон байна. Гансал шүлэгэй талаар энэмнай эрхим зохёолнуудай дээжэ болоно бшуу. Харин үгүүлэл, прозын ульгам һайнаар бэшэгдэһэниинь эндэ эли тодо ааб даа.

«Нюуса тобшо»—этнографиин эрхим зохёол. Тэрэ үеын монгол арадай һуудал байдал, ёһо заншал, ёһо гуримууд, жама хуулинууд энэ бүтээл сооһоо эли тодоор харагдажа гарана.

«Нюуса тобшо»—ёһотойл угай бэшэг. Гансашье Чингис-хаанай бэшэ, тэрэнэй урда тээхи үенүүдэй, Тэмүүжэниие тойрожо байһан хүнүүдэй уг гарбалые, хаанаһаа эхитэй захатайе эндэл мэдэжэ абанабди. «Нюуса тобшо»—XIII жэлэй хронико, тэрэ үеын хэтэ баримтанууд байхаһаа гадна үйлэ ушарнуудые хойно хойноһоонь тоолоһон литэ-календарь болоно.

Тиимэһээ «Нюуса тобшын» удха шанар нилээд ехэ болоно бшуу.

«Нюуса тобшые» манай буряадууд мэдэдэг байгаа гү?

«Байгаа» гэһэн харюу эндэ гаража ерэнэ. Юуб гэхэдэ, хуушан монголоор бэшээтэй энэ зохёолые үшөө гушаад ондо уншаһан үбгэд, хүгшэд бии һэн. Би өөрөө үшөө багахан ябахадаа, нютагай хүгшэн Сандакова Дэжэд гэгшэһээ энэ зохёолой үзүүр узуурые хэлта дуулаһан байнаб. Теэд хуушан монголоор һайн уншажа, бэшэжэ шададаг энэ хүгшэн «Нюуса тобшо» гэжэ хара хүрин модон хабтаһатай номоороо мааньдта адис хүртөөгөөд, тэрэнээ уншаншьегүй савшань хадагалжархидаг байһан юм. Орондонь «Молон тайнай туужа», «Үльгэр далай», «Чойжи дойнын туужа», «Мила багшын туужа» гэхэ мэтэ гайхамшагта зохёолнуудые уншажа үгэдэг байгаа.

Тэрэ үемнай хатуу саг байгаа гээшэ ааб даа. «Гэсэр» тухай үгэ хэлсэхэеэ болиһон үе һэн. Тииһээ тиитэрээ «Нюуса тобшо», Чингис-хаан тухай үгэ гараа һаа, ами наһатаяа хахасаха тооной саг байгаа.

«Нюуса тобшын» хори гаран оршуулга бии гэжэ мэдэнэбди. Энэ зохёол Хитадта, Монголдо, Баруун Европодо хэблэгдэн гараһан гээд мэдээжэ. Теэд буряад хэлэн дээрэ тэрэнэй юундэ оршуулагдаагүй байһаниинь эли ха юм даа.

1989 оной июнь һара соо ЮНЕСКО-гэй абаһан шиидхэбэриин ёһоор, «Нюуса тобшын» бэшэгдэһээр 750 жэлэй алтан ой тэмдэглэжэ эхилбэ. Энэ ехэ үйлэ ушарые угтуулан, «Байгал» журналай редакциин, илангаяа ахамад редактор Сергей Цырендоржиевай гаргаһан үүсхэл, оролдолгые эндэ һайшаамаар. Дүй дүршэлөөр баян оршуулагша, поэт Гунга Чимитовэй «Нюуса тобшые» буряад уншагшадта эгээл түрүүн хүргэһэниинь баһал магтамаар, һайшаамаар байна.

Суута С. А. Козиной шаби, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Михаил Петрович Хомонов эрдэмтэ багшынгаа, үшөө Пауль Пеллио гэгшын текстнүүдые буряад хэлэн дээрэ мүр дахуулан (подстрочник) оршуулга хэхэһээ гадна, тусхай словарь хажуугаарнь бүтээһэн байна. Энэнь баһал ехэ габьяа болоно.

«Нюуса тобшые» хаана хэзээ оршуулһан, хэблэн гаргаһан тухай үргэн ехэ мэдээсэлые 1989 оной «Байгал» журналай 3-дахи номер соо, «Байгал» журналай ахамад редактор С. С. Цыдендоржиевай статья соо уншажа болоно.

Энэ конференци дээрэ М. П. Хомоновой элидхэл шагнажа һууххадаа, «Нюуса тобшын» түүхэ намтар яһала һайнаар элирнэ гарана.

«Нюуса тобшын» автор мүнөөшье болотор мэдэгдэнэгүй. Алишье тухайламжын ёһоор, тэрэ үедөө нилээд эрдэмтэй хүн байгаа гэжэ элирнэ. Тэрэнэй угаа ехэ бэлигтэй байһан тухай һэжэг заахашье түрэмөөр бэшэ. Зүгөөр тэрэ түгшүүритэ, номгон бэшэхэн үедэ, Чингис-хаанай һүүлдэхи хаашуулай засаг түрэез буляалдаһан сагта бэшэгдэһэн энэ зохёол үнэхөөрөөшье нюуса байгаа гү гэһэн һанамжые конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд тодорхойлон тэмдэглэбэ. Юундэ «Нюуса тобшо» гэжэ нэрэтэй болооб? Теэд энэ асуудалда эли тодо харюу үшөөл үгтөөдүй байна.

«Нюуса тобшын» оршуулгада дахин тэхэрие. Поэт Гунга Чимитовэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, энэ гайхамшагта зохёолые оршуулха гээшэ айхабтар ехэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье хэрэг байба. Тиигээд Гунга Чимитов хадаа Исай Калашниковай «Шүһата зэбүүн саг» гэһэн суута романиие оршуулхадаа, Козинойшье, Дамдинсүрэнэйшье оршуулгануудтай танил болоһон байгаа. Уран зохёолшо Исай Калашников тэрэ романаа бэшэхэдээ, «Нюуса тобшые» һайса шудалһан, энэ зохёолой түүхэтэ баримтануудые үргэнөөр хэрэглэһэн байха юм. Оршуулагша Г. Чимитов «Нюуса тобшын» эхэ-бэшэгһээ хуушан латадээрэ хэгдэһэн транскрипци, мүн лэ М. П. Хомоновой мүр дахуулан хэһэн оршуулга, элдэб термин, урдын монгол үгэнүүдэй словарь хэрэглээ.

Академик С. А. Козиной 1940 ондо хэблэн гаргуулһан, оршуулһан «Нюуса тобшо» хадаа энэ буряад оршуулгын үндэһэ һууринь боложо үгөө. Тиихэдэ монгол эрдэмтэн Дамдинсүрэнэй оршуулга бии. Тэрэниинень поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов мүн лэ буряадшалаа.

Поэт Г. Чимитовэй хэлэһэнэй ёһоор, «Нюуса тобшо» хадаа лексикын, түүхэтэ домогуудай, баримтануудай, этнографиин материалнуудай талаар буряадуудта тон дүтэрхы байна. Хори буряадууд тухай хэлэгдэһэн газарнууд зохёол дотор яһала олон.

Чингис-хаанай уг гарбал, тэрэнэй ами наһан, түрэхэһөөнь эхилээд үхэхэ хүрэтэрнь бэшэгдэһэн хронико, үйлэ ушарнуудай һубаряан уншагшадай анхарал ехээр татана.

Чингис-хаанай уг гарбал Бүртэ-Шоноһоо эхитэй гэһэн домог бии. Бүртэ-Шоно хадаа түбэд угай хүн аад, тэндээ багтажа ядаад, хойто зүгые шэглэн тэрьелхэдээ, агуухэ Гобиие (зарим эрдэмтэдэй тухайламжаар, Тэнгис далайе) гаталжа, мүнөөнэй Монгол ороной газарта ерэхэдээ, тэндэхи түүрэг изагуурай Гуа-Марал гэжэ басагаар һамга хэһэн юм ха. Энэмнай түүхын баримта бэшэ, домог, эрдэмтэдэй тухайламжа. Теэд олонхи ушарта домог гээшэмнай үнэн болоһон үйлэ ушарай баримтанууд дээрэ үндэһэлһэн байдаг ааб даа.

Тиигэжэ Бүртэ-Шонын бүлэ Онон мүрэнэй эрьедэ, Бурхан-Халдан хадын үбэртэ түбхинэжэ, Бата-Сагаан гэжэ хүбүүтэй болоһон гэхэ.

«Нюуса тобшын» нэгэдэхи бүлэг соо иимэ мүрнүүдые уншанабди.

«Бата-Сагаанай хүбүүн Тамача бэлэй. Тамачын хүбүүн Хоричар-мэргэн, Хоричар-мэргэнэй хүбүүн Уужам-Борогуул, тэрэнэй хүбүүн Сим-Сочи, Сим-Сочын хүбүүн Харчуу байһан гэхэ».

Саашаа уг гарбал иигэжэ ошоно: Харчуу — Боржигодой-мэргэн — Торголжин — Добуун-мэргэн.

Добуун-мэргэн гээшэмнай Хори-Түмэдэй Ариг-Улан гэжэ нютагай Хорилартай-мэргэн Баргуужан-гуаа хоёрой арюун сэбэр басаган Алан-гуа гээшые һамга абаад, Буганатай, Бэльгэнэтэй гэжэ хоёр хүбүүтэй болоо гэдэг. Тиигээд уданшьегүй Добуун-мэргэн наһа бараа. Үбгэгүй үлэһэн Алан-гуаа Буга-Хадачи, Бухата-Сальжуу, Бодончар-мунхаг гэжэ гурбан хүбүүдые түрөө.

Тиигэжэ Чингис-хаанай уг иигэжэ тэндэһээ ошоно: Бодон-чар—Хабича-мэргэн — Мэнэн-Түдэн — Хаша-Хүлэг — Хайдуу — Байтангир-баатар— Есүгэй-баатар — Тэмүүжэн (Чингис-хаан). Тиихэдээ Чингис-хаан гээшэмнай Алан-гуаһаа эхилһэн арбан нэгэдэхи үеын хүн болоно.

Чингис-хаанай образ «Нюуса тобшо» соо хэр харуулагдааб гэһэн асуудал гарана. Энэ талаар хэлэ, бэшэгэй кандидат, уран зохёолшо Шираб-Нимбуу Цыденжаповай хэһэн элидхэл тон һонирхолтой.

Чингис-хаан — бэлигтэй полководец, сэсэн ухаатай хүтэлбэрилэгшэ, зарга таһалагша, эмхидхэгшэ, тэрэ үедөө суутай философ.

Манай ээрын урда тээхи 4-дэхи зуун жэлдэ олон оронуудые, Перси гүрэниие эзэмдэн абаад, аяар холын Энэдхэг хүрэһэн Александр Македонскиие дэлхэйдэ суута полководец гэжэ магтадаг. Тиихэдэ 19-дэхи зуун жэлдэ бүхы Европые шахуу эзэмдэһэн, харата муухайгаар Россида добтолһон Наполеон Бонапартые францувууд үндэһэн яһанай, ууган герой гэжэ нэрлэнэ. Теэд Чингис-хаанай габьяа эдээнһээ дутуугүй...

Мүнөө шэнэдхэн хубилалтын, демократиин хүгжэжэ байһан сагта үндэһэн зохёолоо, соёлоо, ёһо заншалаа, урдын түүхэтэ бүтээлнүүдые һэргээһэн сагта «Нюуса тобшын» толилогдоһон ушар ехэ удха шанартай байна. Монгол үгсаатан, тэрэнэй тоодо буряадууд, гэнтэ тэнгэриһээ тэб гэжэ буугаагүй, газарай габаһаа гараагүй арадууд болоно. Түүхэмнай ехэ. Үшөө 9-дэхи зуун жэлдэ, Алан-гуаа хатанай ажаһууһан сагта буряадууд Онон, Хэрлэнэй эрьеэр булгэ, хэрмэ агнажа, аба хайдаг хэжэ ябаһан түүхэтэй болоно. Энэнь «Нюуса тобшо» сооһоо эли тодоор харагдана.

«Нюуса тобшо» хадаа илангаяа мүнөөнэй буряад залуушуулда, түрэл хэлээ олонхи ушарта мэдэхэгүй хүнүүдтэ ехэ һургаалай, тэдэнэй нюдэ нээһэн, хаанаһаа уг гарбалтай, хэн юун байһан тухай эли тодоор хэлэжэ үгэһэн түүхэтэ зохёол болоно бэшэ гү? Тиимэл даа, тиимэ.

Конференци дээрэ үгэ хэлэһэн **А. И. Уланов, А. Т. Шадаева, Ю. А. Хараев, Э. Ц. Бальжиннимаев, Б. Д. Баяртуев, А. В. Бахнова, Б.-М. Б. Балданов, Б. Т. Тайсаев, Б. С. Дугаров** болон бусад энэ зохёолой үндэр ехэ удха шанарые тэмдэглэхэ зуураа, манай литературые эхин тэндэһээл захалаа гэһэн тухайламжа, һанамжа онсолбо.

Чингис-хаан тухай бэшэгдэһэн зохёол олон. Иранай суута эрдэмтэн Дашид-эд-динэй,ород эрдэмтэд А. Позднеевэй, Б. Я. Владимирцовай, мүн К. Д. Оссоной, Ц. Дамдинсүрэнэй, Л. Данзанай болон бусадай бүтээлнүүдые уншажа болоно.

Конференци дээрэ хэлсэгдэһэн, дэлхэйн олон оронуудта хэгдэһэн теоретическэ шэнжэлгэнүүд тухай эндэ дурдабагүйбди.

«Нюуса тобшо» гээшэмнай монгол үгсаатанай үндэһэ яһанай ехэ баялиг болоно. Түүхын-уран зохёолой гайхамшагта зохёолой буряад хэлэн дээрэ толилогдон гараһан хэрэг хадаа Буряад орондохи болоһон ехэ үйлэ ушар гээшэ ааб даа.

«Нюуса тобшо» Хальмагта, Болгарида, Москвада, манай Буряадта ном болгогдохоор хараалагдана.

Конференцидэ хабаадагшад «Нюуса тобшые» гоё һайханаар, олон хэһэгээр ном болгожо гаргаха гэһэн дурадхал оруулаа. Мүн лэ энэ зохёолые хүүгэдэй, эдир үетэнэй уншахаар бүтээл болгохо гэһэн һанамжа һонирхолтой байна.

Конференци үнгэргэһэн библиотекын хүдэлмэрилэгшэдтэ, илангаяа тэрэниие даагша Л. А. Ханхашкеевада ехэ баяр хүргэмөөр. Юуб гэхэдэ, монгол үгсаатанай түүхэ тухай олон номуудай һайн выставкэ эмхидхэгдээ. Библиотекын залнууд соо багтажа ядатараа суглараһан уншагшад гайхамшагта зохёол — «Нюуса тобшын» манай монгол үгсаатанай соёлой, уран зохёолой, түүхын хэрэгтэ асари ехэ удха шанартай байһые үшөө дахин баталан тэмдэглэбэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

О

Мүнөө сагта хүбэнтэй хүнжэл оёдог мэргэжэлтэд балайшье олон бэшэ. Харин хүнжэлгүй айл гэжэ байлтай аал? Тиимэһээ энэ мэргэжэлтэ хүндэтэйдэ тоологдодог байна.

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй Гусиноозерскын филиалай хүнжэлэй цехэй хүдэлмэрилэгшэ Зоя Доржиевна Дамбаевае энэ зураг дээрэ харанат. Тэрэ халаанайнгаа даабариие үргэлжэ 160-170 процент дүүргэжэ байдаг. Тиимэһээ байгша табан жэлэйнгээ түсэб үнгэрһэн жэлэй май һарада дүүргээ һэн.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

О

ШЭНЭЭР ХЭБЛЭХЭ

Үхибүүд түрэл хэлээ һайн шудалхын тула ном уншаха ёһотой. Теэд уншаха гэхэдэнь, ном олдодоггүй. Нэгэтэ Хэжэнгын библиотекэдэ орооб. Буряад номууд үгы шахуу.

Минии багада, нэгэдэхи классай үхибүүд оршуулагдаһан Крыловой басни гэхэ мэтые уншадаг һэмди. Саашадаашье математика, биологи, түүхэ дууһан буряадаар үзэдэг бэлэйбди.

Харин мүнөөнэй эдиршүүлэй буряадаараа хэлээ нугалха гэхэдэнь, юумэн олдоногүйл даа. Магазинда энэ-тэрэ шүлэг, поэмэһээ бэшэ юумэн үгы. Тэрэмнай хүн бүхэнэй уншаха юумэ бэшэл, заримань бүришье ойлгосогүй. Илангаяа бага үхибүүдэйхи хооһон.

Нёдондо Буркоопсоюзай номой наймаа эрхилдэг таһагта оробоб. Хэблэлдэ буряад ном дурадхахадань, урид район районоор номой магазинуудһаа хэдыгээр гаргахые тодорхойлдогбди гэжэ тэндэ хүдэлдэг эхэнэр харюусаад, Хяагта, Кабанск, Яруунаһаа ерэһэн захилнуудые харуулба. Манайл Хэжэнгэһээ байбагүй.

Буряад арадаймнай онтохонууд ямар һонин гээшэб! Бусадшье арадуудта хүнүүд, ан амитад тухай онтохон, үльгэрнүүд олон. «Гурбан баабгай» гэһэнород арадай онтохоншье хэмнай багадаа уншаагүйб даа? Имэрхүү үхибүүдэй һонирхошохо үнгэтэ гоё зурагуудаар шэмэглэгдэһэн номууд хэрэгтэй.

Харин мүнөө түрэлхи литературын хэшээлнүүд миил ёһо дүүргэһэн ябадал болонхой. Илангаяаород класста буряад хэлэ, литература үзэлгэ ехэ муугаар табигданхай гэжэ ажагладагби. Долоон хоногто нэгэ-хоёр хэшээл аад, тэдэньшье мүртэй болохогүй. Багшадань орой гансахан ном. Иигэжэ холо ошогдохогүй.

Бага үхибүүдэй уншаха номуудые библиотекэ бүхэндэ тараахаар. Урдань хэблэгдэһэн номууд үни хуушараа, һалаа, шэнээр хэблэхэ хэрэгтэй.

Д. СОДБОЕВ,
пенсионер.

Хэжэнгэ һуурин.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ООН-ой ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРИИН МЭДҮҮЛГЭ

...ОРК. ООН-ой Генеральна секретарь Хавьер Куэльярэй Сальвадорой президент Кристианинай һүүлээр секретариин тусгай тэрэнэй үмэ... үүлгэ уншаба. Энэ һүүлээр Сальва... правительствын бо... ФОМ-эй хоорондо... ...нуудые һэргээ... ...гоор хүсэлэл ...нуудаа хоёр дахин арьбадхахаб гэжэ Х. Перес де Куэльяр мэдүүлээ. Минии урда табигдаһан зорилго һайн һайхан хүсэл эрмэлзэлнүүдэй үндэһэ һуурида табигдана гэжэ багсаамжалнаб. 1989 ондо баталагдан абтаһан тогтоолтой зохилдуулан, ООН-ой Аюулгүйн Совет иимэ эрхэ намда олгоһон байна.

«Гватемалын хэлсээн дотор табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ талаар тэдэнэй хүсэлэл оролдолгонуудта Түбэй Америкын гүрэнүүдэй правительствануудта үүргэ нүлөө үзүүлхын тула тэрэнэй Аюулгүйн Советтэй зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдээ үргэлжэлүүлхэ хэрэгые бүрин хүсэдөөр дэмжэхыень» Аюулгүйн Совет 1989 оной июлиин 27-до баталагдан абтаһан тогтоол соо Генеральна секретариие найдуулба.

ЭКОНОМИЧЕСКА ТУҺАЛАМЖАЯА ҮРГЭДХЭХЭ

ВАШИНГТОН. Зүүн Европын оронуудта экономическа туһаламжаяа нилээд үргэдхэхэ тухай дурадхал США-гай конгресс, гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комитедэй демократическа хүтэлбэри оруулба.

Энэ түсэб 1991 оной финансын жэлдэ 511 миллион доллар нэмэжэ һомолхые хараална. 1991 оной финансын жэлдэ Зүүн Европодо экономическа туһаламжа үзүүлэлгэдэ 300 миллион доллар һомолхые хараалһан США-гай федеральна бюджедэй проект соо президент Бушай дурадхаһан програмаһаа демокрадуудай түсэб нилээд үргэн ехэ байна. Сенатор Пеллэй хэлэһэнэй ёһоор, эдэ зорилгонуудта мүнгэ һомололгые схэдхэлгэ сэрэгэй бюджедые хорооһоной ашаар бэелүүлэгдэхэ юм.

Хэрбээ туһаламжын урданай түсэб соо гансал Польшо болон Венгридэ туһалхаар хараалагдаһан байгаа һаа, мүнөө сенаторнууд мүнгэ зөөри Чехословакида, ГДР-тэ, Румынида, Болгарида, Югославида гаргашалхые сенаторнууд дурадхана. Советскэ Союзда туһалха арга боломжо сенаторнуудай дурадхалнуудта мүн лэ оруулагдаа.

Албанай хүнгэн машинануудые хороохо

УЛААН-БААТАР. Албан зургаанай хүнгэн автомобильнуудай паркые хороохо тухай тогтоол МНР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Министерствэнүүдэй, Гүрэнэй комитедүүдэй, түбэй албан зургаанудай хүтэлбэрилэгшэдэй албанай машинануудаар аймагуудаар гараха ябадалые болюулха тухай «Үнэн» газетэ мэдээсэнэ. Мүнөө иишэ тиишээ ошохо болоһон тушаалтадые нэгэ газарһаа хангана.

Министрнүүдэй орлогшонор, Гүрэнэй комитедүүдэй, мүн арадай депутадуудай аймагай болон городской Хуралнуудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор албанай машина хэрэглэхэ эрхэгүй болобо.

БУРУУШААЛГЫН МИТИНГ

ГАВАНА. Кубын худалдаа наймаанай «Херман» судные США-гай эрье шадарай харуулай кораблиин буудаһые буруушаалгын митингдэ Кубын нииислэл хотын олон арбаад мянган хүн хабаадаба. Фидель Кастро, ороной парти ба правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд митингдэ хабаадаһан байгаа.

Кубын «Навегасьон Карибе» гэдэг пароходствын хүлһэлжэ абаһан «Херман» суднын Панамын туггайгаар Мексикын Тампико порт тээшэ ошожо ябахадань, США-гай эрье шадарай харуулай корабль тэрэниие бариха һэдэлгэ гаргаа. Американ корабль ехэ буугаар тэрэниие буудаһан байха юм. Гаванаһаа абтаһан заабари зүбшэлнүүдэй ёһоор Кубын моряагууд зогсохые ори таһа арсаба.

АРАДАЙ ПАЛАТЫН ЗАСЕДАНИ

БЕРЛИН. Германиин Демократическа Республикын Арадай палатын XIV заседани эндэ боложо байна.

Орон дотор тохёолдоһон айхабтар хүшэр хүндэ байдалда парламент сугларба. ХДС-эй түлөөлэгшэдэй коалиционно правительстваһаа гараһанай һүүлээр тэрэ һалаха һандарха туйлдаа хүрөө.

Парламентын һунгалтые урда тээнь хараалагдаһанай ёһоор майн 6-да бэшэ, харин мартын 18-да зарлахаар дурадхагдаа.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ hОНИН

ХЭДЫНЬ ШАЛГАРААБ?

Республикын районуудай, ажахынуудай, промышленнэ предприятинуудай, hуралсалай газарнуудай дунда граждан обороные бэхижүүлхэ, олон хүн зониие хабаадуулха талаар үнгэрэгшэ жэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаба.

Республикын районуудай болон хотонуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Улаан-Үдын Октябрьска районой түрүү hуури эзэлжэ, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугаар, нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаба. Удаадахи hууринуудые эзэлhэн Северобайкальск городто, Железнодорожно райондо хоёрдохи, гурбадахи шатын дипломууд барюулагдаба.

Хүдөөгэй районуудай дундаhаа Загарайн, Хойто-Байгалай, Кабанскын районууд шалгаржа, тус тустаа дипломуудаар шагнагдаба. Мүн республикын граждан обороной албатанай дундаhаа Улаан-Үдэ хотын түймэрэй аюулые сараха таhагай, ниитын гурим сахидаг, эдээ хоолой болон худалдаа наймаанай албанууд түрүүшын гурбан hуури эзэлжэ, дипломуудта хүртэбэ. Тиихэдэ үнгэрhэн энэ үе соо Буряадай территориальна ой модоной ажахын үйлэдбэриин нэгэдэлэй, телевидени болон радиодамжуулгын түрэлэй комитедэй граждан обороной бүлгэмүүд hайнаар хүдэлжэ гараа. Тэрэшэлэн, Бэргэжэнай, Прибайкалиин, Тарбагатайн, Захааминай районуудай хүтэлбэрилэгшэд граждан обороной хүдэлмэри арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ талаар үгэлдэжэ, эмхидхэгдэжэ хэмжээ ябуулгада анхаралаа хандуулдаг болоо гэжэ дүнгүүд соо тэмдэглэгдэнэ.

Манай корр.

СЭЛЭНГЭhЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

АЗАТАЙ БАЙБА

Оройдоол 50 мүнгөөр «Жигули» автомобиль шүүжэ болохо гээшэ гү? Тэдэ магазинда орожо, оройдоол нэгэ лотерейн билет худалдажа абаад, шүүжэ болохо аза талаан бии гээшэ. Галуута — Нуур тосхондо ажаhуугша Ольга Еремеевна Лунгеевада бээр баясхаланта иимэ ушар тохёолдоо. Шэнэ жэлэй урда тээ тосхоной магазинда ороходонь наймаалагша «лотерейн нэгэ билет абахыень дурадхаа hэн хэ. Тэрэ билединь аза талаантай байжа, тиражай эрэхэдэ, шалган гэхэнь, «Жигули» машина тудаhан байба.

ШЭНЭ ХАРИЛСААНУУД

hаяхан Гусиноозёрскдо Италиин эрхэтэн Клаудия Годиньи айлшалжа ерэбэ. Тэрэнэй манай хото ерэhэнэй гол зорилгонь хадаа предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй, элдэб олон эмхи зургаануудтай Италиин болон бусад оронуудай худалдаа наймаанай палатануудтай, промышленнэ концерннүүдтэй ба харилсаха холбоо тогтоохо тухай ярилсаха гэhэн байгаа. Тиин предприяти ба эмхи зургаануд хоёр талаhаа ашаг үрэтэй харилсаа холбоо баталжа, хамтын предприятинуудые байгуулха, ажалаа үргэлжэлүүлхэ ябуулха арга боломжотой болоо юм.

Айлшан—Клаудия Годиньи Холбоолоноой уурхайда «Гусиноозёрская» шахтада, радиозаводто, Гусиноозёрскын ГРЭС-тэ өөшөө танилсаhан байна.

Н. ДАШИЕВА.

ТҮРҮҮШЫН ТАКСИ

Хяагта хотын үйлсэ, талмайнуудаар дойбод хээтэй «Москвич» машина ябадаг болобо. Энэмнай тус хотын түрүүшын такси болоно.

Залуу жолоошон Василий Карбушев энэ машина жолоодоно. Тэрэ Хяагтын автотранспортно предприятида ажаллаhан юм. Тиигэжэ ябахадаа, «Хото соогуураа такси ябуулаг болоо hаа, яаха юм» гэhэн hанамжала предприятиингаа хүтэлбэрилэгшэдтэ хөөрэлдэжэ, хүнгэн машина арендээр абаhан байгаа.

— Ажалай юрын үдэрнүүдтэ предприятидаа жолоошоноор хүдэлнэб. Суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ арендээр абаhан машинаараа хотын ажалшадые зөөжэ эхилэнхэйб, — гэжэ Василий Карбушев хөөрэнэ.

Мүнөө «Москвич» тухалэй таксин районой ажахынуудай руу гэрээгээр, тэндэхи ажалшадые зөөдэг болоhоноорынь hайшаалтай.

Е. СУРМАЧ.

ШЭНЭ НОМ

Москвагай «Современник» хэблэлээр манай нютагай хүбүүн Виктор Носковой «hанаагаа табижа, тухашаралга» гэhэн ном барлагдажа, уншагшадта эльгээгдэбэ. Тус суглуулбари соо нэгэ повесть болон рассказуудынь оруулагданхай. Виктор Носков «Мэкар Нелюбин — нохойн эзэн» гэhэн номой автор болоно. Тэрэнь Буряадай номой хэблэлээр гаргагдаа hэн. Залуу уран зохёолшо Шадарын Буряадай нютагта түрэhэн, мүнөө Мухар-Шэбэр тосхондо ажаhууна.

Суглуулбариин автор тус ном соогоо хүнэй hаhан, хүнэй ганцаардалга тухай асуудалнуудые табина. Гадна үнэншэмэ тодоор хүдөөгэй ажалша бэрхэ хүнүүдэй образуудые шадамараар харуулаа.

Т. НОСКОВА.

— Селенгинскын медицинскэ училищи дүүргэhэн жэлдээ республиканска больницын кардиологиин отделенидэ медицинын сестрагаар хүдэлжэ эхилээ hэм, — гэжэ Елизавета Павловна хөөрэнэ.

Энэ долоон жэлэй турша хүдэлжэ, ажалай баян дүршэлтэй болоhон Елизавета хоёр жэлэй урда тээ 7-дохи поликлиникын эмшэлгын сестрагаар хүдэлжэ эхилэhэн байгаа. Энэ поликлиникэдэ Улаан-Үдэ хотын барилгын управлениин хүдэлмэрилэгшэд, бэеэ шалгуулжа, эмшэлүүлжэ байдаг юм. Эдэнэр Улаан-Үдэ хотын «Элеватор» шадар ажаhуудаг ажалшад олоороо ниишэ субажа, мүн медицинын хүдэлмэрилэгшэдhээ туhаламжа абадаг, бэеэ эмшэлүүлдэг болоно юм. Тиимэhээ эртэ үглөөнhөө эхилээд, үдэшэ орой болотор тус поликлиникэ соо хүн зон ходоодоо олон байдаг болонхой.

Елизавета Романовна эды олон үбшэн зонуудай эндээ ерэхэдэнь, хэнэйнь, али врачта орожо бэеэ үзүүлхэ, зүбшэл заабари абаха тухай энэрхы сэдьхэлтэйгээр туhаламжа үзүүлэлсэжэ ябадаг. Сэхыень хэлэхэдэ, хурдан ухаан бодолтой, урагшаа hанаатай, hүбэлгэн бэрхэ, түргэн бушуу энэ басаган үбшэнтэнэй дунда хүндэтэй болоhониинь ойлгосотой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Р. Павлова ажалдаа.

Ч. БУДАЕВАЙ фототекст.

Январь hарын hүүлшын хэдэн хоногуудай туршада үзэгдэhэн шанга хүйтэн hуларжа эхилбэ. Янгинама хүйтэн үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ, республикын урда районуудаар hүниндөө 37—43, харин холын хойто нютагуудаар аяар 49 градус хүрэтэр хүйтэрөө гээшэ. Үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхидтэй сасуулжа үзэхэдэ, байгша ондо үзэгдэhэн шанга хүйтэн хэдэн үдэрэй туршада үргэлжэлөө бшуу.

ҮДЭР УТА БОЛОБО

Газаамнай зөөлэн уларилтай февраль орожо, hүниндөө хүйтэрөөшье hаа, үдэртөө наранай элшэ дулаагаар шарасагаажа захалбал даа. hарын туршада урда районуудта дунда зэргээр 15—18, хойто нютаг нуганuудта 21 градус хүйтэн үзэгдэхөөр хүлеэгдэнэ. Энэнь урда жэлнүүдэйхиhээ 2—3 градусаар дээшээ болохо зэргэтэй. hарын тэн багаар хүйтэн амисхаал hуларжа, hүниндөө 16—21, үдэртөө 3—8 градус хүйтэн болохо юм. Харин hарын түрүүшын болон дүрбэдэхи табан хоногуудта hүниндөө 29—34, үдэртөө 12—17 градус хүйтэн байха.

Февраль hарада үдэр ута, hүни богони боложо эхилэнхэй. Жэшээнь, январиин 15-да үдэр хахад часаар нэмэhэн hаа, февралиин 4-дэ 1 час 43 минутаар нэмэhэн байха юм.

В. БРЮХАНОВА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин таhагые даагша.

КОНКУРС СОНОСХОГДОБО

Агын Буряадай автономито округой Дулдаргын районой Үзөөн нютагта оршодог Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой анхан байгуулагдаhаар 60 жэлэй ой байгша оной июнь hарада гүйсэхэ юм. Энэ ойтой дашарамдуулан, колхозой правлени нютагтаа зорюулагдаhан дуунай конкурс соносхобо.

Эрхим гэгдэхэ зүйлнүүдэй түлөө мүнгэн шангууд тогтоогдонхой.

Дуунай үгын түлөө: нэгэдэхи hуури — 200 түхэриг, хоёрдохи hуури — 150 түхэриг, гурбадахи hуури — 100 түхэриг. Урмашуулгын хоёр шан — 25—25 түхэриг.

Дуунай хүгжэмэй түлөө: нэгэдэхи hуури — 300 түхэриг, хоёрдохи hуури — 200 түхэриг, гурбадахи hуури — 150 түхэриг. Урмашуулгын хоёр шан — 50—50 түхэриг.

Манай конкурсдо олоороо хабаадахыетнай уринабди.

Байгша оной июнь болотор дуунуудаа иимэ адресаар эльгээхэ хэрэгтэй:

674215, Шэтын область, Дулдаргын район, Үзөөн нютаг, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени.

Эмхидхэлэй комитет.

СПОРТЫН ЗАЛ, СТАДИОНУУДААР

** Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой елүүр конькигаар hолжорхо дуратайшуулай мэдэлдэ үгтэнхэй. Ажалшад эндэhээ коньки абажа hолжорхо, буфетhээ халуун сай, кофи уужа, ундаа харяаха аргатай. Стадионой нүгөөдэ талмай дээрэнь хоккейгээр республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ.

** Республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой эмхидхэhэн спартакиада үргэлжэлhөөр. Мүнөөдэр эдэнэр Зүүн Сибириин соёлой институдай спортын зал соо волейболоор мүрысэнэ.

** Арадай депутадуудай Железнодорожно райсоведэй гүйсэдкомой ехэ зал соо шатарай мүрысөөн үргэлжэлүүлэгдэнэ. Энэ мүрысөөндэ хотын партийнэ, совет, профсоюзай, комсомолой хүдэлмэрилэгшэдэй спартакиадада хабаадагшад наадана.

** Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой «Локомотив» гэжэ санын баазада сангаар заводой түрүү hуури эзэлхын түлөө урилдаан үнгэргэгдэнэ. Цех, бригада, таhагуудай командануудай дунда болохо энэ мүрысөөн мүнөөдэр үглөөнэй 11 часhаа эхилхэ юм.

** Республикын хүдөөгэй спортын үбэлэй дүрбэдэхи наадануудта бэлэдхэл түлэгтөө оронхой. Мүнөө эдэнэрэй дунда бүмбэгэтэй хоккейгээр, шатараар мүрысөөнүүд боложо байнхай. Зононууд боложо хубаарhан мүрысөөнүүд боложо дүүрэнтэбэ. Мүнөөдэр Закаменск хотодо Сэлэнгын, Зэдын, Хяагтын районуудай хоккеистнүүд наадажа, эрхим команда тодоруулха болоно. Мүн энэ үдэр Селенгинск тосхондо Кабанскын, Хойто-Байгалай, Түнхэнэй, Ахын, Баргажанай, Хурамхаанай районуудай шатаршад сугларжа, наадаха болонхой.

МВД-hЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной январь hарын hүүлшын долоон хоногой туршада республика дотор 143 гэмтэ ябадал болоо тэжэ мэдээсэгдэнэ. Тэдэнэй тоодо 6 хүн алуулhан, 14-ниинь хүндөөр шархатаhан, гэмтэhэн байба. Мүн энэ үе соо нэгэ эхэнэрые хүсөөр эдлэhэн, 21 ушарта хүндэ аhажа, сохиhон, хубсаhа хунарыень буляажа абаhан, гүрэнэй, ниитын зөөри хулгайлhан, мүн ажалшадай гэр байра сооhоо хулгай хэгшэд элирүүлэгдэв. Тиихэдэ үмсэдөө машинатай 7 хүнэй транспорт хулгайлагдаhан, наркотическа бодосуудые хэрэглэгшэд элирүүлэгдэhэн байха юм.

Январиин 22-ой 21 час 10 минутада авиазаводой Чайковскиин нэрэмжэтэ үйлсын 62-дохи гэрэй газаа байhан «Жигули» машина хулгайлагдаhан байгаа. Хорёод минутын үнгэрөөд байхада, тосхоной Комаровой нэрэмжэтэ үйлсын 17-дохи гэрэй хажууда энэ машина хүмэреэд хэбтэбэ. Машина хулгайлагшань 46-дахи hургуулиин hурагша Бурков байшоо.

Мүн энэ үдэрэй үдэшэлэн Загарайн районой Онохойн больницын газааhаа УАЗ-452 түхэлэй машина хулгайлагдаhан байгаа. Энэ машина Онохой тосхондо ажаhуудаг Морозов хулгайлhан байба. Мүн январиин 23-най үдэшэ Хэрэн hууринай хэлхээ холбооной узелай кочегар Лазарев Ш. гэжэ фамилитай эрхэтэнтэй сугтаа архидаhанай hүүлээр, тэрэнээ зүрхэ руунь хутагаар дайраа. Мүнөө мүрдэлгэ хэгдэнэ.

«Океан» кафегэй хажууда технологическа, багшанарай институдуудай студентнэр Халбаев, Тапхоноев гэгшэд хулиган ааша гаргажа, С. эрхэтэниие сохиhон байба. Эдэнэр хуулиин харюусалгада хабаадуулагдахань.

Архи наймаалдаг 100-дахи магазинда худалдаг наймаалагшадай ажал хүдэлмэри шалгагдаба. Тиихэдээ эдэнэр хуурмаг талонуудые хэрэглэдэг байжа, тэдэнэрhээ 1180 талон абтаа. Эдэнэрэй «харанхы» хэрэг мүрдэлгын хүдэлмэрилэгшэдтэ дамжуулагдан үгтэбэ.

Үнгэрөөд байhан үе соо харгын-транспортна 16 гэнэ усал боложо, 2 хүн наhа бараhан, 15-ниинь гэмтэhэн байха юм. Мүн энэ үе соо 28 түймэр гараа.

Буряадай АССР-эй МВД-гэй пресс-бүлэг.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ФЕВРАЛИИН 5-hаа 11 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — Мультфильмнүүд. 9.55 — Фигурна hолжоролгоор Европын чемпионат. 12.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын кино-шэнжэлэл. 13.25 — Соносхолнууд. мэдээсэл. 13.30 — Инструментальна хүгжэмэй концерт. 14.00 — «Зачем человеку крыша» — баримтата фильм. 16.30 — «Жар отцовского горна» гэhэн дамжуулга. 17.05 — «Кухонный разговор или монолог счастливой женщины» — баримтата фильм. 17.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 18.25 — Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 18.55 — Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.00 — Фигурна hолжоролгоор Европын чемпионат. 19.30 — Время. 20.00 — Фигурна hолжоролгоор Европын чемпионадай үргэлжэлэл. 22.00 — Время. 22.30 — П. И. Чайковский. «Евгений Онегин». Ленинградай Гүрэнэй С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо болон балетэй академическэ театрай фильм-зүжэг. 01.10 — «Манай уялганууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Экспертнэ гурим дурадхана. 9.35, 10.35 — Түүхэ. 9-дэхи класс. 10.05 — Итальян хэлэн. 11.05 — Гэрэй академи. 11.35, 12.45 — Биологи. 7-дохи класс. 11.55 — Киножурнал. 13.05 — «Хождение по мукам» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. «Сестры». Улаан-Үдэ. 17.55 — «Всегда непобе-

ВТОРНИК, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.30 — «Хүхюун стартнууд». 10.15 — «Васька» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.20 — «Манай уялганууд». 12.05 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 12.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 13.25 — Соносхолнууд. Мэдээсэл. 13.30 — Время. 16.30 — «Когда в Байсуне тает снег» — фильм-концерт. 17.00 — Баримтата фильм. 17.25 — Ф. Шуберт. 5-дахи номерой симфони. 17.55 — Шэнэ Зеланди тухай. 18.55 — «Амар сайн, хүгжэм!». 17.25 — Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.30 — Время. 20.00 — Залуушуулай вестник. 20.40 — Мультфильм. 21.00 — 9-дэхи студи. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — Композитор В. Добрынинай зохёохы үдэшэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Болошогүй юумыешье бүтээжэ болохо». 9.35, 10.35 — Физикэ. 11-дэхи класс. 10.05, 11.05 — Француз хэлэн. 11.35, 12.40 — Биологи. 6-дахи класс. 11.55 — Ехэ юумэ мэдэдэг хүнүүдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 13.00 — «Хождение по мукам» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. «Выбор». 14.15 — Ритмическэ гимнастика. УЛААН-ҮДЭ. 17.35 — Киноочерк. 17.55 — Шэнэ hонин (буряадаар). 18.05 — «Эк-

СРЕДА, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Амар сайн, хүгжэм!». 10.05 — «Васька» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.25 — «Дэлхэйе тойрон» — альманах. 13.25 — Соносхолнууд, мэдээсэл. 13.30 — Время. 14.00 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн уласхоорондын VIII фестиваль (Шри-Ланка). 16.30 — «Прелюдия» — баримтата фильм. 17.00 В. Кондинскиин выставкэдэ. 18.00 — И. С. Бах. Ари. 18.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 19.25 — Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.30 Время. 20.00 — «Бидэ ба экономикэ». 20.50 — «Васька» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — Энеэдэ, нааданай үдэшэ. 00.35 — «Я помню руки матери моей» — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Кристаллнууд тухай. 9.35, 10.35 — Физикэ. 9-дэхи класс. 10.05, 11.05 — Немец хэлэн. 11.35, 12.35 — Хүгжэм. 5-дахи класс. 12.05 — «Манай саад». 13.05 — «Хождение по мукам» — уран hайханай фильм. 3-дахи сери. «Бэйнэ». УЛААН-ҮДЭ. 17.30 — Манай айлшад. 18.00 — «Халаан» журнал (буряадаар). 18.30 — Байгал. 18.55 — «Микрофон хүдэлгэгдэбэ». Нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудта залуу кандидадууд хабаадаха. 19.55 — «Шэнэ гуримаар ажахыгаа эрхилхэ». Өөhэдөө өөhэдыгөө хүтэлбэрилхэ ба өөhэдынгөө мүнгөөр өөhэдыгөө

ЧЕТВЕРГ, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — «Левша» ансамблиин концерт. 9.55 — «Васька» — гурбан серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери. 12.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаhан дамжуулга. 13.25 — Соносхолнууд, мэдээсэл. 13.30 — Время. 16.30 — Илалтын 45 жэлдэ. «Восточный форт», «Поле под Прохоровкой» — баримтата фильмүүд. 17.20 — Г. Свиридов. Хоорой гүйсэдхэхэ концерт. 18.10 — «Возмутители спокойствия», «Вот так и живу» — баримтата фильмүүд. 19.10 — Мультфильм. 19.30 — Время. 20.00 — «16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 20.40 — «Васька» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — «Жили-были семь Симеонов» — баримтата фильм. (Зүүн Сибириин кинохроникын студи). 00.10 — «Балет, балет».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 12.05 — 1500-дахи номерой хэрэг. 9.45, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 5-дахи класс. 10.05, 11.05 — Испан хэлэн. 10.55 — «Хамаг юумые мэдэхэ хүсэлтэйб» — киножурнал. 11.35, 12.35 — Биологи. 8-дахи класс. 13.05 — «Хождение по мукам» — уран hайханай фильм. 4-дэхи сери. «Четверо». 14.35 — Ритмическэ гимнастика. УЛААН-ҮДЭ. 17.35 — «Алдагдаhан миллионууд тухай хэрэг» — киноочерк. 17.55 — «Буряад орон». 18.40 — «hургаалнууд» —

ПЯТНИЦА, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35 — Мультфильмнүүд. 10.00 — «Васька» — гурбан серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 11.15 — Туркмениин хүгжэмтэ фольклор. 11.45 — «16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 12.30 — «Оршон байгуш, Газар дэлхэймнай!». 13.30 — Время. 16.30 — Грузиин кооперативууд тухай баримтата фильм. 16.55 — Чувашай АССР-эй Гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 17.40 — «Взрыв будет в пять» — уран hайханай фильм. (ЧССР.) 18.45 — Философиин темээр хөөрэлдөөн. 19.30 — Время. 20.00 — Мультфильм. 20.05 — Уласхоорондын конкурснуудай лауреат Д. Хворостовский дуулаха. 20.45 — «Васька» — 3 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — «Хараа бодол». 00.10 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.30 — РСФСР-эй арадай артист Э. Грачай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. Үглөөнэй гимнастика. 9.15, 12.05 — «Не занесут пески забвения» гэhэн дамжуулга. 9.45, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 10.05, 11.05 — Англи хэлэн. 10.55 — «Хамаг юумые мэдэхэ хүсэлтэйб». 11.35, 12.35 — Түүхэ. 8-дахи класс. 13.05 — «Хождение по мукам» — уран hайханай фильм. 5-дахи сери. «Разлом». УЛААН-ҮДЭ. — 17.35 — Киноочерк. 17.45 — Баримтата фильм. 18.35 — Буряад ороной hонинууд. 19.35 — Буряад хэ-

СУББОТО, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.30 — А. С. Пушкинай бэшэжэ абаhан арадай дуунуудай фильм-концерт. 10.25 — «Манай саад». 10.55 — «Хүнэй институт». 11.55 — «Ан амитадай аймагта». 12.55 — Борис Пастернагай түрэhөөр 100 жэлдэ. 14.00 — «Время выбрало нас» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 16.20 — Тайланд: эhо заншалнууд ба мүнөөнэй байдал. 16.50 — «Уроки французского» — уран hайханай фильм. 18.30 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «hолонго» гэhэн уласхоорондын VIII фестиваль (Швейцари). 19.00 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45 — Мультфильм. 19.55 — «Как украсть миллион» — уран hайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. (США). 22.00 — Время. 22.30 — Телевизор харагшадай анхаралда. 22.45 — «Дуулаябди, нүхэдүүд!». 00.40 — С. Лем. «Бутерброд» — зүжэг.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Первый рейс» — уран hайханай фильм. 10.30 — Мультфильмнүүд. 10.50 — «Челюскинцы» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 11.55 — «Юрмала—90». Совет эстрадна дуу гүйсэдхэдэг залуушуулай бүхэсоюзна V конкурсын региональна шата. 13.15 — «Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрhээ үлүүгээр хэ». 14.15 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Крылья Советов». 15.30 — «Советская Россия» — видеоканал. 18.00 — «Зүүн Сибирь».

ВОСКРЕСЕНИ, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА.

МОСКВА. 9.00 — «Булганай эрхилхэ спорт». 9.15 — «Спортлотогой» тираж. 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.00 — «Эртэ үглөөнhөө». 11.00 — «Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00 — Үглөөнэй энеэдэ нааданай дамжуулга. 12.30 — «Аяншалагшадай клуб». 13.30 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.00 — Время выбрало нас — 5 серитэй уран hайханай фильм. 3-дахи сери. 15.05 — Фотоконкурс. 15.10 — «Элүүр энхэ байлга». 15.55 — «Баллада» — фильм-концерт. 16.45 — Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 17.45 — «Дуу hанажа эбэ». 18.00 — Мэдээсэлэй - публицистическэ «Марафон—15» гэhэн дамжуулга. 19.30 — Баримтата фильм. 20.00 — Оперно сценын түрүү артистнуудай хабаадалгатай концерт. 20.55 — «Противостояние» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — Долоон үдэр. 23.00 — «Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай болнууд». 23.15 — П. И. Чайковскиин дүрбэдэхи номерой симфони. 00.10 — «Тэдэниие Юрмала элирүүлээ». Хүгжэмтэ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Зарядкада зогсогты. 9.15 — Мультфильм. 9.35 — «Когда Мордасова поет» — фильм-концерт. 10.10 — Воронежско областиин шухаг ой модон тухай баримтата фильм. 10.40 — «Челюскинцы» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 11.45 — «Холбоо барисаан».

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Республикын колхоз болон совхозуудта ябуулагдажа байгаа ниитын адууhа малай үбэлжэлгын ябаса тухай хөөрэhэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанда ниитэлэгдэбэ.

РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудта кандидадуудай hунгагшадтаяа уулзаhан тухай репортаж болон тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбаринуудые газетэ номерhоо номерто ниитэлжэ үргэлжэлhөөр.

Орон соохи боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай хөөрэhэн ТАСС-ай корреспондентнүүдэй тобшо мэдээсэлнүүд номерто ниитэлэгдэнхэй.

Республикын партийна эхин организацинуудай ажал хэрэгүүд тухай тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари номерой хоёрдохи хуудаhанай нээлтэ дээрэ барлагдаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани дээрэhээ журналист Валерий Бадмаевай бэшэhэн тэмдэглэл номерто байха.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета

Золотой цыпленок — в 12, Лебединое озеро — в 19.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева

Н. Дугаржабон. Харалтуур хаан (новая инсценировка) — в 19-30.

Русский театр драмы

Волшебный календарь — в 12, Правда хорошо, а счастье лучше — в 19-30.

«Дружба»

Оке и его мир — в 9-40, Спальный вагон — в 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40.

«Родина»

Мультфильмы — в 10, 16, Жикина династия — в 12, 13-40 (удл.), 18-10, 19-40 (удл.), 21-40.

«Прогресс»

Красный зал — Полет навигатора — в 9-30, 11-20, 13-10, 15 (удл.), 17-20, 19-10, 21. Зеленый зал — Маски — в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 19, 21.

«Эрдэм»

Смех и горе у бела моря — в 9-40, 11-10, 12-40, 14-10, Танцуй, танцуй (2 серии) — в 15-40, 18-10, 20-30.

«Октябрь»

Этот безумный, безумный, безумный, безумный мир (2 серии) — в 10, 15, 20, Месть и закон (2 серии) — в 12-40, 17-40.

«Восток»

Клад на дне озера — в 13-30, Короткое замыкание — в 15, 17, Приключения Квентина Дорварда, стрелка королевской гвардии — в 19, 21.

«Байкал»

Раз, два — горе не беда! — в 16-30, Сэр — в 18-30, 20-30.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды — 2-60-91, 2-56-2?, промышленности и строительства — 2-61-35, агропромышленный — 2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта — 2-69-58; культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63; информации — 2-34-05; переводов — 2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская — 2-33-61; выпускающие — 2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99, г. Закаменск — 31-61, п. Кырен — 91-9-79, п. Агинское — 3-40-69. Директор издательства — 2-37-32, бухгалтерия — 2-33-77, вахта — 2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатано ... канской типографией издата Бурятской А... ректор 2-40-45. Н-00319. Заказ №